Reino Sepp.
Högholmsgränd. 31.

EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 6. nov. 1974

Nr. 87 (3975) **16. aastakäik**

Nerikes Allehanda:

On rootslased unustanud oma eesti naabrid?

ÖREBRO (EPL) – Nerikes Allahanda (fp) pühendas pool lehekülge 26. oktoobri lehes eestlastele ühenduses nende Rootsi saabumise 30-nda aastapäevaga pealkirjastades: "Ons rootslased unustanud oma eesti naabrid?", rõhutades selle järele kohe: "Pärast kolme aastakümmet loodavad nad ikka veel vabale Eestile".

"Nerikes Allehanda" on intervjueerinud Örebro Eesti Seltsi esimeest Boris Jansart ja tema abikaasat Helgat, märkides, et nemad, nagu teisedki eestlased, on hästi liitunud rootsi ühiskonda, ilma et nad Eestit oleksid unustanud. Paljud tahaksid sinna tagasi minna, kui see vaid taas vabaneks.

Abielupaar Hansar on jutustanud põgenemisest aastal 1944. Helga oli siis 22-aastane ja paat sattus Saaremaalt väljudes masinaavariisse ning päästeti alles mitmepäevase triivimise järele rootsi valvelaeva poolt. Ta oli kaua haige pärast seda. Örebrosse tööle asudes tuvus ta oma praeguse abikaasaga, kes samuti oli põgenenud venelaste eest.

Jutustades esimestest kohanemisrakustest on nad rõhutanud, et eestlastel olid tookord samad probleemid, mis praegustel sisserändajatel: keeleraskused, isoleeritus ümberuskonnast, võõrana tundmine. Ja varsti selgus nendele, et neil ei ole enam maad, kuhu varsti tagasi pöörduda. Tuli hakata looma uut tulevikku.

– Rootslastel ei olnud siis ega ka praegu suuremat mõistmist balti rahvusgrupi eriprobleemidest. Enamusele rootslastele on Balti riigid olnud vahemänguks rootsi koloniaalajastu ajaloos. Puudulik ühiskonna huvi on võibolla põhjuseks, miks paljud eestlased päris õieti ei kohanenudki.

Ka praegu on vanemaid eestlasi, kes kõnelevad väga puudulikku rootsi keelt ja kes ei saa kasutada informatsiooni uues keeles, on intervjueeritavad jutustanud, tutvustades eestlaste oma katseid oma kultuuripärandi ja keele säilitamiseks koolide, ajakirjanduse jne. kaudu.

Siin pöördub toimetus Eesti

Järg lk. 7

Rootslaste suhtumisuurimuses eestlased ESIMESTE SEAS

Sisserändajate Komisjon avaldas nüüd ka uurimuse rootslaste suhtumisest sisserändajaisse, eri rahvusgruppidesse ja nende kontaktidest teiste rahvustega. Raport, mille on koostanud prof. Arne Trankell, ilmus Invandrarutredningi neljanda lisaraamatuna ja uurimus tugineb kokku 905 rootslasega 1969 tehtud intervjuudele.

Prof. Trankell ütleb leheküljel 179, ett eestlaste nii kõrge platseerimine oli üllatav, kuna nad kuuluvad gruppi, mille suhtes paljud küsitletud ei teadnud midagi öelda – nad ei olnud eestlasi kohanud. Professor märgib, et eestlaste suhtes ei ilmne materjalis antipaatiaid.

Otsides põhjusi, leiab uurija, et eestlased on kergesti lülitunud rootsi tööndusellu, kõnelevad juba ammu rootsi keelt ja selle tõttu rootslased nagu ei märkagi neid võõrastena, kuigi eestlased hoolega hoiavad oma kultuurilist isepära ja rahvuslikku identsust.

Ainult 550 vastajat 950-st teadsid öelda oma seisukohta eestlaste suhtes. Need aga, kes midagi eestlaste kohta ütlesid, rõhutab prof. Trankell, osutavad suurt seisukoha-ühtlust, mis näitab, et nende arvamine tugineb kogemustele. Eestlaste kohta ei ole tekkinud mingeid stereotüüpseid eelarvamusi.

Arne Trankelli järgi on eelarvamused loomulik osa inimese kaitsemehanismist. Põhjendamata negatiivne suhtu-

Järg lk. 7

Örebro Eesti Seltsi esimees Boris Jansar abikaasa Helgaga Nerikes Allehandas.

Olümpiaad sunnib okupante kiirele "näoparandamisele"

Seoses Moskva-olümpiaadi purjetamisvõistluste paigutamisega Eesti pealinna Tallinna on ilmselt avanemas ka rublakrediidid linna "näo" parandamiseks – nagu turistid üksmeelselt kinnitavad, on sillutised tänavatel jalakäijale otse ohtlikus olukorras, rääkimata ehitustest, millised on värvimata-krohvimata eriti kõrvaltänavatel, kust laulupeo rongkäigud läbi ei lähe.

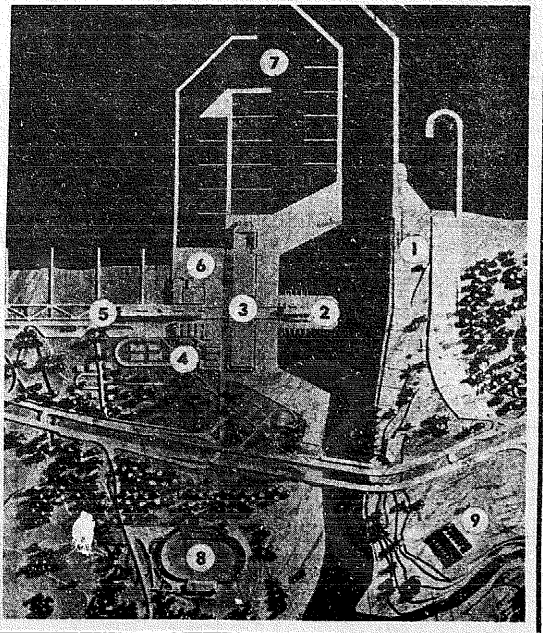
Muidugi teostatakse enim ehitusi Pirital, milline kujuneb regati tsentrumiks. Seal on projekteeritud ehitused ülaloleva plaani järele, milles nr. 1 märgib pealtvaatajate-tribüüni. 2. jahtklubi hoonet, 3. jahtide parandusellingit, 4. spordiehituste kompleksi, 5. uut hotelli, 6. restorani, 7. paatide sadamat 500-le ühikule, 8. jalgratturite staadioni ja nr. 9. Pirita kloostrit. Jõesuudmes on stardid ja finishid.

Projekti autoriks on arhitektid Himm ja Kristin Looveer ning Tiit Kaljundi, seega kõik eestlased. Projekti juurde kuuluvad veel plaanid siseujulaks, tenniseväljakuteks võrk- ja korvpalliväljakuteks, mis kuuluvad jahtklubi juurde koos purjekuivatitega. Hotell jõe ääres on määratud 400 välisajakirjaniku vastuvõtmiseks.

Mis puutub Pirita supelranda, siis ka see korraldatakse ümber – küsimuses on muidugi ainult, kuidas olümpiaadi ajaks roiskunud ujumisveed korda saadakse. Pirita jõele on ette nähtud ka uus sild ja teed Tallinna laiendatakse.

Okupatsiooniajakirjanduse teateil lammutatakse olümpia puhul Tallinnas hulk vanu hooneid, et ruumi anda "linna moodsale ilmele", mis seisneb laiade tänavate, parkimisplatside ja uute hoonete ehitamises.

Ja nagu juba varem märkisime, on lootusi vanalinna muinsuste päästmiseks ja restaureerimiseks. Olümpiarahad võimaldavad avada vanades keldrites ja tornides turistidele kohvikuid ja restorane, Niguliste kirikust tehtavat kunstimuuseum ja kontserdilokaal jne. Estonia teatergi tulevat "rekonstrueerimisele", sest oletatakse, et välisturistid ka teatrit külastavad. Ja siis olevat kavas ka laulupidu lauluväljakul koos rahvatantsijatega. (EPL/K).

EPL Kolmapäeval, 6. nov. 1974

VOLITAMINE

Seekordsed rootsi-eestlaste üldvalimised, arvult kuuendad, toimuvad eelmistest erinevas õhkkonnas, kuna vahepeal on selgunud riigivõimu kavatsused vähemuspoliitika osas Invandrarutredningi ettepanekute kaudu ja see on tekitanud ka eesti rahvusgrupis lootusi avalike summade saamiseks oma kultuurilisteks ja ühiskondlikeks vajadusiks.

Kuna aga just selles osas on üllesseatud tingimusi, mis ei ühtu eestlaste kolmekümne paguluse aasta jooksul väljakujunenud organisatoorse struktuuriga, siis on loonud see võistlusolukorra, milles, nagu selgub kokkuleppe-katsed seni ei ole annud tulemusi, kuigi rahvusgrupi huvides olnuks just koondumine, et maksimaalset riiklikku teotust ka eesti rahvusgrupile kindlustada. Nii värbab Eesti Komitee kiiruga uusi liikmeid ja toetub ilmselt lootusele, et valitsusvõim, kes seda asutust on kasutanud juba aastaid oma usaldusasutusena, ka seekord oma "kätt" vähemustoetuse määramisel sellelt organilt ära ei võta, ka siis, kui kõiki seatud tingimusi ei täideta.

Vähemalt senini on riigivõimu hoiak andnud tugevuse Eesti Komiteele, kel on just selle tõttu efektiivne büroo küllaldase tööjõuga jne., samal ajal kui üldvalimistel loodud Rootsi Eestlaste Esindus on just samasuguse abi puudumise tõttu kannatanud handikapi all, olles sunnitud valdavat osa oma organisatsiooni- ja tegevuskuludest katma eesti sektorist laekuvate toetustega, mis paraku ei ole olnud küllaldased ja põhjustanud alalisi majandusliikke raskusi.

Ametlik Rootsi ei ole just helde olnud eestlaste valitud esinduskogu vastu, kuigi selle moodustamise printsiip vastab kahtlemata kõige enam demokraatia nõuetele. Võibolla on siin põhjuseks olnud ka eestlaste suhteline ühekülgsus poliitilises skaalas, kodumaa kurvad kogemused löid meie poliitilise pendli võimalikult eemale vasakpoolsusest. Valitud esinduskogus on see peegeldunud ja alles Liberaalse Erakonna loomisega laienes skaala ka vasakule. Demokraatias on aga hea, kui skaala on võimalikult kõiki haarav maailmavaateliselt.

Kahtlemata olnuks õige, kui eestlaskonna kui vähemuse volinike valimisist võtaksid osa kõik ringkonnad seinast seinani, kuid, nagu juba on selgunud, ei ole vastavad katsed tagajärgi annud, kuigi selle poolda-jaid leidub ka eemale jäänud leeris, rääkimata nendest, kes tegutsevad teadlikult mõlemal poolel — nende arv on aastatega suurenenud.

Kuid "vanad vaimud" on veel küllalt tugevad ja selle all kannatavad ka loomulikud demokraatlikud protseduurid, nagu seda on valimiste kaudu volituse andmine oma rahvusgrupi esindajatele. See on pisut arusaamatugi, sest hästiorganiseeritud ja distsiplineeritud grupp ei tarvitse kunagi karta uksetahajäämist või väljalülitamist — kogemused on koguni viidanud sinna poole, et selline grupp võib saavutada isegi juhtiva positsiooni. Pealegi on ka demokraatias alati võimalik kompromissida olemasolevate asutuste ja organite funktsioonide jagamises.

Noored, kes on harjunud selle maa demokraatlike vormidega, on kogu aeg tugevat huvi näidanud just eesti rahvusgrupi esindamise vastu üldiste valimiste kaudu ja osa võtnud valimistest. Ka seekordses, rekordiliselt suures kandidaatkonnas on rohkesti noori ja sedakord mitte ainult ühte gruppi koondunuina, vaid juba rohkem jagunenult rühmituste vahel, millega on ära hoitud poliitiliselt diffuusse "noorterühmituse" esinemine, kus ainult iga hoiab koos ja kus paratamatult juba mandaadiajaga seoses aastatearvu kasvamisega grupp paratamatult "vananeb". Maailmavaateline ja hoiakuline jagunemine on osutunud praktiilisemaks ja ka valijatele selgemaks.

Muidugi on iga mandaat seda tugevam, mida rohkem on tal hääli. Ka mandaat valitavale kogule kui tervikule. Senini on need, kes valimisi demokraatliku eneseteostusena ei tunnusta, mõnigi kord väitnud, et umbes neljatuhande valijaga ei ole veel "rahvas" esindatud. Muidugi on 4000 volitus aga siiski tugevam kui näit. 400 oma. Juba see põhjustab ambitsiooni, et valitav kogu oleks nii representatiivne kui võimalik just nende arvu osas, kes on volitajaiks. Mida suurem on see taust, seda suurem on ka väljaspoole, mh. valitsusvõimu respekt tema vastu.

Eesti ühiskond läänemaailmas on valdavas enamuses üles ehitatud rahvusgruppide üldvalimistega ja valitud esinduste koostööga ülemaailmse eesti kesknõukogu kaudu. Kahjuks ei ole Rootsi sellesse koostöösse saanud rakenduda täie tervikuna organisatoorse lõhestuse tõttu, mis tohiks muutuda üha aegunumaks.

On ju selge, et eestlaskonnal endal peab olema otsene kontakt oma esindajatega ja seda traditsioonilisel demokraatlikul viisil. Ka see on palju väärt olukorraski, kus riik meie lahkhelide tõttu on seatud olukorda, kus ta oma heaksarvamist mööda võib valida meie keskusorganite vahel. Raske on aga mööda minna ühe minoriteedigrupi selgest tahtest, kui seda suudetakse avaldada.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-9,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 170:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 62:—
Kuu ..... kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Kohalik elu

NORRKÖPING
Mardiõhtu

Norrköpingi Skaudisõprade Naissektsiooni korraldusel toimub Köpmannahusetis koosviibimine marditoitudega laupäeval, 9. nov. kell 19. Õhtune koosviibimine kulgeb lõbusate laulude ja igasuguste üllatustega Martidele ja Martadele. Tants. Eelregistreerimine kuni reedeni tel. 16 39 19 (Pundi) ja 16 33 64 (Lõbu). Kõik, nii ligidalt kui kaugelt on teretulnud.

STOCKHOLM
Klubiõhtu

Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis korraldab reedel, 8. novembril kell 19 Eesti Majas, Wallingatan 34 klubiõhtu liikmetele ja külalistele koos daamidega.

Õhtusõök: eeltoit, mardihani hapukapsaga ja muud. Ettekanded: härrad Alfred Pisuke ja Julius Jakobsen. Vanad ja moodsad tantsud. Registreerimine hiljemalt 5. novembriks EEÜR juhatuse liikmetele. Kõik liikmed ja külalised on teretulnud!

JÖNKÖPING
Jönköpingi piirkonna valijate nimekiri

REE Jönköpingi valimispiirkonna valijate nimekiri on avalikusele kättesaadaval Bankerydi värvikaupluses. Valimistoimkonna adress on Box 58, 560 23 Bankeryd Valimistoimkonna koosseisu kuuluvad F. Kell, K. Peit, R. Mäkk.

GÖTEBORG
Koosolek

ERF juhatus teatab, et Göteborgi eesti organisatsioonide ühine koosolek EV aastapäeva aktuse kooraldamiseks toimub neljapäeval, 21. nov. kl. 18.30 Eesti Komitee ruumes. Käesolevat teadaannet palutakse võtta kutsena.

GÖTEBORG
Kunstigrupi näitus

Juba kevadel kavandatud noorte kunstinäitus sai teoks Mart Kikerpuu korraldusel Göteborgi Eesti Majas. Kümme noort kunstnikku esinesid 25 eksponaadiga. Külastajate arv oli rohke.

STOCKHOLM
Tartu tütarlaste gümnaasiumi aastapäev

Pühapäeval, 17. novembril kl. 17 toimub Eesti Majas Tartu Eesti Tütarlaste Gümnaasiumi 55-nda aastapäeva tähistamine koosviibimisega. Kavas — mälestusi kooliajast, Helvi Klement jutustab oma osa kujundamisest Karl Eerme näidendis "Kui kõik läks teisiti". Etendused Stockholmis samal päeval kell 14.00 ja laupäeval 16. 11 kell 19.00. Laulu, muusikat ja muid üllatusi. Kõik vilistlased ja õpetajad teretulnud. Väljaspool Stockholmi külalisi on võimalik palgutada koollõdede juurde, et avaneks võimalus veeta üks sügisene nädalalõpp pealinnas teatris käimise ja sellele järgneval koosviibimisel kooliõdedega vestlemisega. Osavõtust teatada hiljemalt 13.11 tel. 765 39 96, Muusa Ericsson, 48 70 24, Eha Kohh ja 48 82 14, Hilja Pärtel.

GÖTEBORG
Graafikanäitus Göteborgis

Eesti graafika näitus Uppsalast avatakse Göteborgi Eesti Majas pühapäeval 17. novembril kell 15.00 Sama päeva pärastlõunal kell 17.00 köneleb Rain Rebas eesti kunsti päevaprobleemidest. Ettekanne on illustreeritud valguspiltidega.

Näitus toimub Eesti Kultuuri Koondise ja Göteborgi Eesti Maja klubi korraldusel. Esinevad: Endel Kõks, Karin Luts, Otto Paju, Hermann Talvik ja Arno Vihalemm. Nendele lisaks esineb Erik Haamer oma kolme tähelepanu äratanud ning auhinnatud joonistusega Bohusläni kaljudest.

GÖTEBORG
Esinduse valijalle!

Seoses REE Esinduskogu-valimistega, mis toimuvad 15. novembrist kuni 24. novembrini s.a., on Göteborgi valimispiirkonna eestlastel võimalik tutvuda valijate nimekirjaga Eesti Majas: kolmapäeval, 6. novembril kella 19-st kuni 21-ni ja pühapäeval, 10. novembril kella 14-st 18-ni.

Esinduse valimistoimkond Göteborgis peab nimekirjaga tutvumist väga oluliseks — eriti nendele, kes on hiljuti aadressi muutnud, ja samuti noortele (alates 18. eluaastast), et selgitada valijaskonnas kaasnevust.

GÖTEBORG
Algkool vajab keelteõpetajat

Göteborgi Eesti Algkool vajab 1. jaanuarist 1975 rootsi ja inglise keele alal tunniandjat-õpetajat. Töömäär 12 tundi nädalas. Tasu kehtivate normide kohaselt.

Kirjalik sooviavaldus saata koolijuhtaja Eero Tarjusele, Syster Estrids Gata 7, 413 25 Göteborg.

— — —

Ene (n-na Urm) ja Rolf Berglinil sündis Danderydis poeg.

Max Jürisson, end. raamatupidaja ja Pärnu Majandusühisuse juhataja, tähistas Saksamaal oma 80-ndat sünnipäeva. Ta elab Detmoldis.

Aleks Koel, agronoom Hannoveri lähedal Bemerodes, tähistas oma 50-aastast sünnipäeva.

Göteborgi ürituste kalender

Laup. 9. nov. Eesti Komitee korraldab laste mängu- ja täienduskoolide õpilastele maskeraadi koos filmi näitamisega Göteborgi Eesti Majas kell 11.00

Laup. 16. nov. Göteborgi Eesti Seltsi Näiteringi sügispidu Medborgarhusetis kell 19.00.

Laup. 30. nov. Göteborgi Eesti Seltsi Naisring ja Ühislipkonna Põhjalatütred—Kalevipoeg Naisring korraldavad ühise käsitööde näituse ja jõulumüügi Göteborgi Eesti Majas kell 11.00.

Laup. 7. dets. Eesti Komitee Göteborgi osak. korraldab laste mängu- ja täienduskoolide ühise jõulupeo Eesti Majas kell 11.30.

Laup. 14. dets. Eesti Pensionäride Ühing Göteborgis korraldab jõulupeo Göteborgi Eesti Majas kell 15.00

Esmasp. 16. dets. Göteborgi Pensionäride Ühing korraldab jõulupeo Eesti Majas kell 12.00

Laup. 21. dets. Göteborgi Eesti Algkooli jõulupidu Medborgarhusetis kell 16.00.

Eelteade

Laup. 1. veebr. Hiidlaste—Saarlaste ühine traditsiooniline kokkutulek toimub Munkebäcki seltskondlikes ruumes.

Leini Mälk 70-aastane

End. Stockholmi Eesti Algkooli õpetaja Leini Mälk tähistab kolmapäeval, 6. novembril oma 70-dat juubelisünnipäeva.

Kolleegid, lastevanemad ja rohkearvulised endised õpilased õnnitlevad ja soovivad juubilarile edaspidiseks terviseküllaseid eluaastaid.

— — —

Londoni esindaja surnud

Laupäeval, 2. nov. suri Londonis pärast pikemat haigust EV saatkonna kantsler-hoolda-ja August Bergman, kes oli üle 80 aasta vana.

Londonis oodati EV Esindaja E. Jaaksoni saabumist New Yorgist küsimuste selgitamiseks seoses EV Londoni sattkonnaga.

— — —

Kunstnik Kollom suri

Tallinnas on 17. oktoobril surnud kunstnik Ernst Kollom, kes õppis Pallases 1927-1931 ja tuntuks sai puugraveerijana H. Mugaste ja A. Laigo kõrval.

Ta oli sündinud 18. dets. 1908 Põlvas. Tegutses peamiselt raamatugraafikuna. 1941 liitus kommunistidega ja põgenes Venemaale, kust ta uue vene okupatsiooni ajal tagasi tuli juba "sotsrealistina", olles end ette valmistanud Moskva Kunstiinstituudis sõja ajal.

— — —

Kuninglikus Biblioteegis Stockholmis toimub praegu ekslibriste 40 a. juubelinäitus, kus on välja pandud ka eestlaste ekslibriseid: kadunud Rein Murrelt 1 eksemplar ja Aune Siimult 5 eksemplari.

EESTI KULTUURI KOONDISE
büroos Wallingat. 32, I,
111 24 Stockholmis saadaolevad

õpikud: **Valdek Lenk: Õpeta mind lugema II kr. 20:—, Eesti keele harjutustik I kr. 12:50. Postiteel tellides lisandub hinnale postiluna- ja saatekulud.**

JOHAN KÖPP'u 100. AASTA SÜNNIPÄEVA AKTUS

toimub laupäeval, 9. novembril kell 16.00 Uppenbarelse kiriku koguduse saalis, Bäckvägen 34, Hägersteni.

Aktuseköne doc. Theodor Künnapaselt. Muusikalises osas esinevad: Alfred Pisuke viiul, Ragnar Dahl klaver, Valdek Jürisoo laul. Klaveril Priit Ardna. Aktusele sissepääs tasuta.

JOHAN KÖPPU NIMELISE EESTI KAPITALI VALITSUS

Vello Ventser 50-aastane

VELLO VENTSER

Neljapäeval, 7. novembril tähistab Stockholmis, Trångsundis oma 50.a. sünnipäeva tsivillinsener Vello Ventser.

Juubilar kuulub veel sellesse generatsiooni, kes üles kasvasid Vabariigi ajal ja oma keskhariduse said Eestis. Sündinud ja üles kasvanud Tallinnas, lõpetas ta J. Westholmi nimelise gümnaasiumi 1943. Juba järgmisel aastal siirdus Vello Ventser koos vanemate ja vennega Rootsi.

Siin jätkas ta õpinguid STJ:s (Stockholms Tekn. Inst.), mille elektrotehnika osakonna lõpetas aastal 1948 tugevvoolu alal. Peale paariaastast töötamist ASEA:s, Västeråsis, siirdus ta tagasi Stockholmi, kus asus edasi õppima KTH:s (Kungl. Tekn. Högskolan) elektrotehnika osakonnas.

Samaaegselt õppimisega töötas ta profes or Nils Hasti uurimislaboratooriumis, kus ta tööülesandeks oli elektroonilise mõõdumeetodi väljaarendamine ja rakendamine pingeväljade mõõtmiseks maapinnas. Peale Tehnikaülikooli lõpetamist 1957 asus Vello Ventser töötama õpetajana STJ:s.

Välja arvatud mõned aastad, mil ta töötas Atlas Copcos mööduteh-nilise laboratooriumi juhatajana, on ta jäänud truuks õpetajaametile, olles praegu STJ:s elektrotehnilise osakonna juhaja. Samal ajal on ta jätkanud osalise ajaga oma tööd professor N. Hasti juures Rock Stress Measurements AB:s.

Vaatamata oma pingerikkale kutsetööle jätkub Vellol alati aega nii-hästi oma perekonnale ja sõp-radele kui ka seltskondlikuks tööks. Nii on ta praegu juhatusliige Stockholmi Eesti Meeskooris. Akadeemiliselt kuulub ta vilistlasena Korporatsioon Fraternitas Esticasse, kus ta on olnud Rootsi Koondise esimeheks. Juubilar abiellus 1950 Koidu Martinsoniga ja nende abielust on võrsunud kaks poega, Mart ja Tiit.

Juubilari ja ta abikaasa suur musikaalsus, Vello mahlakas huumorimeel ja perekonna äär-mine külalislahkus, on loonud nende mugavas kodus Magelung-eni järve kaldal õhkkonna, mida kõik sõbrad ja tuttavad naudivad ja hindavad. Ja juubilari abival-midus oma sõprade vastu on muu-tunud omaette mõisteks. Kui eel-toodud omadustele juurde lisada särav intelligents, mitmekülgsed teadmised ja humanitaaralalt, si-hikindlus ja ausameelsus, siis saame pildi inimesest, kelle sõp-rust kõik hindavad.

Armas Vello! Lootuses, et Sa oma nooruslikkuse ja hea tervise ka edaspidi säilitad, õnnitlevad Sind ja soovivad Sulle palju õnne-likke aastaid nilhästi Sinu aka-deemilised vennad kui ka arvukad sõbrad ja tuttavad.

A.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

• Refleksioone

OKTOOBRIREVOLUSTSIOONI aastapäeva aktualiseerimiseks (ja Läti vabariigi aastapäeva ürituste häirimiseks?) on Kreml seekord otsustanud Rootsi esinema lasta ansamblid okupeeritud Lätist: Riia kammerkoori, balletiansambli ja soliste, kes teostavad Rikskonser-ter ja N.Liidu-Rootsi ühingu abiga kuu aega kestva ringreisi alguega Stockholmist. Muidugi on kaasaai-tavalt tegev ka kohalik N. Liidu suursaatkond, sest küsimuses on Nõukogude kultuurivahetus Root-siga. Rahvusliku iseloomuga an-samblid on paraku vaid Moskva tööriistadeks näitamaks, et ikesta-tud balti rahvaste kultuur on vaba ja õitsev.

Viimasel arvamisel näib olevat ka Stockholmis tegutsev Balti Ins-tituut, kuna selle sekretär Imant Rebane toimetusele saatis üksi-kasjaliku ringreisi reklaamiva informatsiooni ajalehe kaudu eest-laskonnale teatavaks tegemiseks. Ilmselt loomulikuks pidades, et läti naabreid tuleb kogu eestlaskonnal toetada. Ja muidugi ka korralda-jaid Nõukogude poolelt, kellele Moskva ei ole annud kuigi suuri reklaamiressursse, jättes finantsi-lised küsimused rootsipoolseks mureks. Kuigi pühitsetakse ok-toobrirevolutsiooni.

Nii peavad eesti ja läti pagulased appi tulema ja saalid täitma — ning kulud kandma. Pagulasaja-kirjanduse heatahtliku abiga.

ASJAD SELLE heatahtliku abi-ga ei paista aga olevat päris kor-ras. Naaberajaleht "Teataja", millise viimase numbri vahel lu-gejatele saabus Nõukogude Läti turnee kohta lähem informatsioon vahele torgatud erilehekesena, on kuuldavasti olnud nii toimetuse kui juhatuse poolel vägagi üllatunud, kuidas "kaasanne" tekkis, mida postile polnud teatatud ja mille olemasolust määrustekohaselt ajalehe esiküljel ei leidunud märk-kust "Bilaga medföljer". Selgu-nud, et "bilagä" torgati ajalehtede vahele ühe ekspedeerija omavoli-lise algatusena.

Algatusena, mida toimetus kui-dagi ei taha heaks kiita, kuna Nõukogude reklaam on nõukogude asi, kuigi reklaamlehele olid alla kirjutanud Sihtasutus Rikskonser-ter ja Balti Instituut, Arsenalsga-tan 1 Stockholmis ja telefoni-numbrite hulgas leidus ka Teataja oma.

Ime siis, kui üks Teataja toime-tajaid, Adelaide Lemberg otseselt pöördus BAlti Instituudi esimehe dr. Bruno Kalninsi poole pärimaks, milline on Instituudi side tolle Nõukogude külaskäiguga. Dr. Kalnins olnud üllatunud, tema ei ole midagi kuulnud otsusest revo-lutsioonipüha külalisi abistada ja lubanud asja juhatuses selgitada.

NII SIIS ON LÄTI probleem mitmeti ulatunud ka eestlasteni, kes on osutunud abitahtlikemaiks kui lätlased ise, kelle juures asja öiendab õige asutus: Rootsi-N.Lii-du sõprusühingu läti sektsioon.

Jääb püsima küsimus, kas Balti Instituut (inglise keele The Baltic Scientific Institute in Scandinavia) oma erapooletut teaduslikku tege-vust arendab nii või teisiti — juhatus peab siin seisukoha võtma. Juhatus, millises hiljuti toimusid muudatused: Instituudi mõtte al-gataja ja käimapaneja Arvo Hormi asemele tuli sisse Harri Olt ja omal soovil lahkus Kalju Lepik.

EESTI AJAKIRJANDUSE peale on pahane Oslo-minister Edgar V. Saks, kes sapises kirjas nn. ülen-damiste küsimuses süüdistab toi-metusi ja avalikkust ühelt poolt "moonaka mentaliteedis ja mark-sistlikus põhihelis". See viimane puudutab Austraalias ilmunud ajakirja "Sinule Eesti" kohta käi-nud teravat kriitikat, kuna seal avaldati kahtlusi, et iseseisva Eesti teenekaimad riigijuhid olnud "nõukogude agendid" (!) Autor hüüatab:

"Lisaks kõigele, marksistliku põhiheliga eestikeelsed trüklised laguluses on asunud 1918.a. "Edasi" ja teiste sedasorti pamf-lettide eeskujul nimetama pat-riootlikke eesti ajalehti ja Vaba-riigi valitsust toetavaid ajakirju madalatasemeliseks propagan-daks ja nende asjalikku kriitikat ühiskondlike rahade raiskajate paljastamises — põhjendamata laimuks. Kas oleme siis nilkaugei, et tõeütlejaid pillutakse kividega ja pole enam ühtegi meest, kes söan-daks püsti tõusta ja seda ütelda".

Tõeütlejatega on aga asi karde-tav. Nagu kirjakirjutajale lähe-dalseisvast ajalehest "Eesti Pos-timees" (New York) võis äsja lu-geda, nõutakse seal just ühe tõeüt-leja ja oma arvamuse ütleja karis-tamist. Mitte millegi vähemaga kui degradeerimisega. Aukraad tulevat ära võtta kolonel Villem Saarsenilt, kes EPL veergudel protesteeris ülendamiste vastu. Kas tõesti ülendajaist saavad ka alandajad? Asjal ei puudu oma koomika.

Mis moonaka mentaliteeti puu-tub, siis muidugi suur osa eesti rahvast pärineb mõisamoonaka-test. Ainult üksikud saksad on suutnud selgeks teha oma ülikulise päritolu ja sellega ka vabaduse moonaka-mentaliteedist. Kas nüüd see just on põhjuseks, miks eesti kirik eestpalveid ei loe Oslo-valit-susele, nagu Edgar V. Saks kahtlustab oma kirjas, on siiski kahel-dav.

KJ

L.-Rootsi Eesti Maja aktsionäre

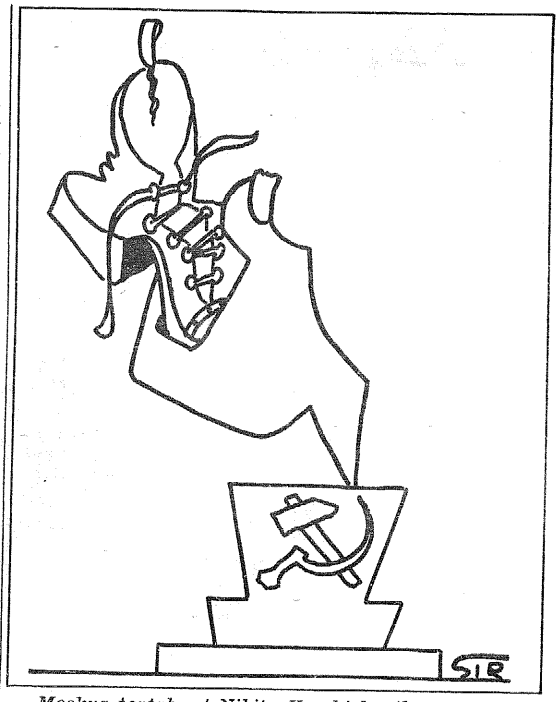
Aktsiaselts Lõuna-Rootsi Eesti Maja uute aktsionääridena on juurdetulnud ja sellega toetanud eestluse uue kantsi soetamist Lundi:

Helmut Aamisepp, Höganäs, E.O.K.R., Lidingö, Eesti Üliõpi-laste Seltsi Rootsi Koondus, Göte-borg, Annus Estra, Nacka, Herbert Ilr, Stockholm, Anna Indal, Hus-kvarna, Boris Jansar, Örebro, Erich Kaljot, Bromma, Heikki Karjel, Sundsvall, Peeter Koger, Göteborg, Benno Koppel, Ronneby, Hillar Kristel, Skärholmen, Jhonny Kivimets, Malmö, Voldemar Krüppelman, Uppsala, Stig Kärr-berg, Göteborg, Väino Laas, Far-sta, Jüri Lepisk, Enskede, Lohk,-Kärrberg, Melita, Göteborg, Maimu Mardi-Bang, Kopanhaa-gen, Johannes Mänder, Spånga, Tarmo Oja, Bro, Linda Oja-Söueauk, Göteborg, Elmar Ojaste, V.Frölunda, Johannes Palundi, Eskilstuna, Jaagup Perem, V.Frö-lunda, Mats-Juhan Rosenberg, Tullinge, Jaan Ruusa, Tullinge, Kaljula Rämmal, Lund, Ernst Seim, Bromma, Pentti Soutkari, Lund, Aleksnader Surkevits, Sundbyberg, Jaan Tammert, Li-dingö, Andres, Leena, Kristiina ja Manivald Tihkan, Lund, August Tooming, Stockholm, Jaan Uustа-lu, Lund, Heino Vadi, Hägersten ja Marje Õunapuu, Uppsala. Neile li-saks on omandanud aktsiaid: Göteborgi Eesti Meeskoor, Göteborg, Göteborgi Eesti Selts, Göteborg, A/S Göteborgi Eesti Maja, Göte-borg ja Örebro Eesti Selts, Örebro.

Aktsiaid saab osta, sissemakstes AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja post-girosse nr. 16 01 10-3 kr. 110;- akti-salt (koos kr. 10;- asjajamiseks), äramärkides oma täieliku nime ja aadressi.

Eestlased valivad ka USA-s

Samaaegselt Rootsis lähenevate Rootsi Eestlaste Esinduse üldva-limistega valmisiuvad ka USA eestlased uue Eesti Rahvuskomi-tee Ühendriikides esinduskogu va-limisteks. Need on üheksandad va-limised ja toimuvad 1.-3. novem-brini. Valimised toimuvad nii kir-jalikult kui ka isikilkult. Poolesa-jale kohale on esitatud 65 kandi-daati.

Moskva teatab, et Nikita Hrushtshovile püstitatak-se mälestusmärk tema elutöö tähistamiseks ja nõu-kogude kultuuri tutvustamise eest läänemaailmas.

Eestlaste teaduslik tehniline konverents

PHILADELPHIA — Viies eesti teaduslik-tehniline konverents toimus 11.-13. oktoobrini Phila-delphias, Pennsylvanias. Ette-kandekoosolekud, laudkonnavest-lused ja sõnavara seminar viidi läbi ettenähtud kava kohaselt Ho-liday Inn Penn Center mootor-ho-telli ruumides. Kolmel päeval oli osavõtjaid kokku 83, kes tulid se-tismest osariigist: New York, New Jersey, Pennsylvania, Delaware, Maryland, Virginia ja District of Columbia.

Reedel, 11. okt. toimus konve-rentsi tehnilise toimkonna koosо-lek, informaalne vastuvõtt ja lühi-ke ettekandekoosolek. Toimkonda kuulusid, Leo Ormiste, Oskar Kalman, Valter Frey ja Krista Al-tok. Tervitusi olid saatnud Eesti Agronoomide SElts USA-s, Eesti Teaduslik Ühing Ameerikas ja Eesti Arhiiv Ühendriikides ja ka rida üksikisikuid.

Reede õhtul peeti ka kaks ette-kannet mag. L. Ormiste ja dr. H. Valdsaare poolt.

Tervitus saadeti dr. O. Lellepile tema sünnipäeva aktuse puhul laupäeval Chicagos.

Teaduslik-tehnilisel konverentsil kanti ette järgmised tööd:

Leo Ormiste — "Mererannik — kasutamine ja kaitsemine", Her-bert Valdsaar — "Vägev valge — titaanium-dioksüüd", Heino Susi — "Molekulaarvõngete arvestusest", Jaan Toots — "Kaalud, möödud ja kiirarvutid", Jyri Kork — "Ko-meedi püüdmine", Aleksander Prima — "Esimese põlvkonna hübriidid (F 1 aeñtaimede sorti-des)", Sven Wichman — "Moti-veeringust", Jüri Linask — "Funktsioneerivad südamed ilma vereta".

Ettekanded kuulati ära kokku kolmel istungil.

Peetud ettekanded tekitasid ko-hati elavaid diskusioone. Mitme autori tööde vahel ilmnesid inter-distsiplinaarsed seosed. Samuti põhjustasid mõetevahetust ette-kanded, kus käsitletud ainestik oli otseses seoses ajakohaste eluliste küsimustega või kus esitati olulisi uusi andmeid.

Ettekannetele järgnesid lau-päeva pärastlõunal lühikesed laudkonnavestlused konverentsi stiilis, kus tehti kokkuvõtteid kon-verentsil käsitatud alade kohta ja esitati lisa-andmeid.

— — —

Sport

Kuulirekord

Heltjate seerivõistlusel Tallinnas püstitas uue eesti rekordi kuuli-tõukes Heino Sild 19.43-ga. Juba esimene tõuge kandus tal üle seni-se rekordi 19.12, kuid mees astus ringist välja. Rekordtõuge õnne-stus tal siiski uuesti vaiimasel kat-sel. Samas püstitas Ilo Sepp isikli-ku tippmargi kettaheites 57.70.

Lootus 10.000-meetris

Ainult 2,6 sekundit jäi puudu eesti rekordist uuel pikamaajooksu tähel Enn Sellikul 10.000 meetris. Jooks toimus Eesti-Leedu maa-võistlusel Vilniuses, mille eestla-sed võitsid napilt kuue punktiga. Sellikul oli see esimene 10.000 m jooks elus ja ta sai ajaks 28.40,0. Seni polnud veel ükski juunior Nõuk. Liidus läbinud maa alla 29 minuti. Maavõistlusel püstitas uue eesti rekordi naistele 200 meetris Lea Toom 24,3-ga ja Saima Tiik sama distantsi tõkkejooksus ajaga 27,5.

Napp kaotus 10-võistluses

Nõuk. Liidu ja Ida-Saksa vahelisel maavõistlusel kümnevõistluses tuli individuaalselt teisele kohale eestlane Toomas Suurväli 7831 punktiga, kaotades võitjale venelasele Gorbatshovile ainult 23 punktiga.

Edukas naisvibukütt

Zagrebis peetud Euroopa meis-trivõistlusel vibulaskmises võitis Endla Vellend koos kahe venelan-naga naiskondlikus võistluses kuldmedali, edestades teiseks tul-nud Inglismaa naiskonda 62 sil-maga. Individuaalselt jäi Vellend neljandaks.

Meeskoori juubelikontsert

30-aasta tegevuse juubelikontserdi ettevalmistamiselt — Stockholmi Eesti Meeskoor harjutusel Eesti Majas, vasakul pianist Hilma Nerep-Mossin (EPL-fotod H. Trummer)

Stockholmi Eesti Meeskoor valmistub praegu oma 95-ndale kontserdile, mis toimub laupäeval, 30. novembril algusega kell 18.30 Kontserthoone suures saalis. Solistiks on tenor Naan Põld Saksamaalt, klaveril on kaastegev pianist Hilma Nerep-Mossin.

Meeskoor tähistab selle kontserdiga ühtlasi oma 30-aastast tegevust — koorile pandi alus nimelt just 30. novembril 1944.

Kõigi nende möödunud aastate jooksul on koor lõpmata palju kordi esinenud mitmesugustel üritustel muusikalise osa täitjana. On korduvalt esinetud kaasmaalastele siin — Rootsis. Teostatud ka pikemaid välisreise — nii on kahel korral käidud Ameerikas ja Kanadas, külastatud Inglismaa eestlasi ja mitmel korral esinetud Saksamaal ja loomulikult ka Soomes.

Praegu on käsil soodsamate reisivõimaluste selgitamine Austraalia suhtes.

Koori muusikalise külje eest hoolitsemine lasub koorijuhi Lembit Leetmaa õlul. Administratiivselt abistab teda kooriesimehena Rein Tubin, kuna majandusliikud küsimused ja laekur Vello Ventseri lahendada.

Kontserdi pääsmed on juba jõudnud müügile. Neid saab osta koorilikmete käest või Eesti Kultuuri Koondisest (Eesti Maja).

Eesti olümpiamaadleja matsh kestis 12 tundi

Eestis on tõusnud aegade jooksul palju kangeid jõumehi, kes on tulnud maailmameistriteks ja olümpiavõitjateks. Omapärase rekordi maadlusspordi ajaloos püstitas aga 12. septembril 1884 Viljandimaal Tarvastu vallas Kitse talus sündinud maadleja Martin Klein, kes maadles Stockholmi olümpiamängude! 1912.a. oma vastase soomlase Asikaineniga 11 tundi ja 40 minutit ja tuli hõbemedalile. See võistlus oli täiesti ainulaadne maadlusspordi ajaloos. Mõlemad maadlejad tegid tugevat tööd, ilma et kumbki oleks järele andnud. Nagu kaks vihast härga olid nad teineteise kallal. Lõpuks seisid mõlemad teineteise vastas täiesti väsinuna — nende sõrmedest oli jõud kadunud, haarded vastase järele tundusid ainult tõugetena. Klein tuli sellest kõigi aegade pikimast maadlusmatshist välja võitjana. Mõlemad aga, väsinud pikast heitlusest, loobusid Johanssoniga maadlemast, nii et rootslane sai kuldmedali ilma finaalmatshita!

Klein siiruds noore mehena Peterburi, kus töötas ehitustöölisena. Ta tundis elavat huvi raskejõustiku vastu ja peagi tõusis ta Venemaa maadlejate esirinda. Enne Stockholmi olümpiamänge saavutas Klein Riias esikoha Vene mängudel. Tema kontos olid juba paljud võidud Soomes, Kilevis ja Tartus.

Sellest ajaloolisest matshist soomlasega jutustas ta ise kodumaal Georg Kristjansoni poolt möödunud aastal kirjastatud raamatus "Eesti raskejõustiku ajaloost", mille materjali kogumiseks kulus väljaandjal tervelt 25 aastat. järgmist:

"Stockholmi saadeti meid Peterburist kolm. Teiseks keskkaallaseks peale minu oli venelane Severov. Eestlastest oli maadlemas veel Oskar Kaplur kergekaalus. Tema aga kaotas punktidega soomlasele Värele, kes tuli ka olümpiavõitjaks. Võisteldi staadionil, koimel matil korraga. Siiski kestis turniir ligi kaks nädalat, sest võistlejaid oli kaugelt üle paarisarja.

Algul läks kõik hästi. Võitsin kuus esimest vastast, nende seas ka kaks soomlast — Abergi ja Jokineni. Punktidega. Sakslase, rootslase ja austerlase panin õlgadele — igaühega kulus neist aega poole tunni ümber. Mis rahvusest see kuues oli, seda enam ei mäleta. Seitsmendas kohtumises oli vastaseks Asikainen. See matsh oli olümpiamängude viimasel päeval, mil olid ka olümpiamängude lõpp-pidustused.

Maadlusega hakati juba varakult pihta — kella 9 paigu hommikul läksime Asikaisega rindupidi kokku. Taheti aegsasti lõpule jõuda, kuid meie matsh kestis ja kestis. Iga poole tunni järel anti minut vaheaega kosumiseks. Kogu aeg maadlesime püsti, kumbki ei saanud teist parterri.

Asikaisel oli parem tehnika, kuid minul oli jaksu rohkem. Asikainen oli favoriit ja teda peeti kindlaks võitjaks. Ta ise ja ka teised soomlased nõudsid minult enne võitlust kogu aeg, et andku ma alla! Kui ma sellega nõus ei olnud, soovitasid nad loosi võtmist rootslasega kokku minekuks. Ka sellega ma ei leppinud ja nii tuligi Asikaisel minuga pidada kõva võistlus. Rassisime kogu aeg edasi — päike oli tõusnud juba keskitaevasse. Ise ei tahtnud ka parteri minna, kuna minu sild oli nõrk. Olin ikka alati rõndaja ja polnud seetõttu sillasolemist harjutanud.

Kespäeval määrati ootamatult tund vaehaega — staadionil taheti ära pidada olümpiamängude lõpp-pidustused. Kui need läbi said, hakkasime uuesti maadlemisega pihta. Aeg polnud ju piiratud, sest auhinnamatshides oli otsustav ainult seljavõit. Maadluse ajal sai paar korda Asikaisega juttu aetud. Paarli korral rääkis ta, et andku ma alla, et miks mele üksteist ikka tapame. Ma justkui hakkasin selle üle järele mõtlema ja unustasin hetkeks võistluse. Sel momendil soomlane haaras mind tagantvõõsse. Pääsesin soomlase haardest siiski enne lahti kui ta mind heita sai. Leopold Tõnson ja teised mehed ergutasid mind kogu aeg ja ka ise läksin üha ägedamaks.

Kell oli juba midagi 6 paigu. Kohtunikud lasid edasi maadelda ilma vaheaegadeta, et rutemini väsiksime. Ikka läks edasi püstimaadlus — tund, poolteist, kaks, kaks ja pool. Siis sõnasid kohtunikud, et kui veerand tunniga otsustavat heidet ei tule, siis loetakse mõlemad kaotanuks. Panin nüüd viimse mängu. Sain kuidagi Asikaise eestvõõsse, kogu jõudu pingutades heitsin ta parterisse ja see otsustaski võistluse — mulle anti punktivõit. Võistlus oli kestnud, nagu mulle öeldi, 11 tundi ja 40 minutit. Alustasime hommikul kell 9 ja vist õhtul kella 10-11 paiku lõpetasime. Olin võistlusest niivõrd väsinud, et suurt midagi rohkem ei mäleta. Teisel päeval ei saanud ühtki lihast liigutada. Võttis nii kangeks, et isegi voodist ei saanud tõusta, pidin sealt end maha veeretama. Kõik need kohad kehal, mida trikoo ei katnud, oli päike nahast paljaks söönud.

Rootslase Johanssoniga maadlemisest pidin paratamatult loobuma. Muide, Rootsi olümpiakomitee ja üldse mängude organiseerija aadressil oli palju nurinat. Sellest kirjutasid ka Eestimaa lehes. Nii loeme "Tallinna Teatajast" nr. 10 1913.a.

"Peaaegu kõigi maade poolt on protestid tõustetud, mis rahvusvahelise Olümpiakomitees läbikaalumise alla tulevad. "Nov. Vremja" teatamise järele on üks protest Eesti jõumehe Kleini asjus. Kui rootslased mitte omakasupüüdlikult ei oleks toimetanud, oleks Klein maadlemises esimese võidu saanud, kuna ta nüüd teise võiduga pidi leppima. Rootslased püüdnud võitlusi iseäraliku kavaluse läbi enesele omandada. Võistlustel, mis selleks ära peeti, et näha, keda lõplikult võistlustele võib lasta, korraldanud nad asja nii, et nad ikka tugevamad ja ühejõulisemad maadlejad välismaalaste hulgast vastamisi pannud, kuna nad oma meestele nõrgemaid vastased määranud.

Tagajärg oli see, et tugevamad välismaalased ennast niivõrd lõpliku maadlemise eel ära pidid väsitama, selleks et nõrgemad rootslased neist jagu võiksid saada. Nii pidi Klein tervelt 10 tundi oma vastasega maadlema ja ilma väljapuhkamata jällegi lõplikul võistlustel rootslase vastu välja minema. Ainult sellest ongi tulnud, et Klein esimese võidu enesest nõrgemale rootslasele Johanssonile pidi jätma.

1913.a. peeti Kilevis Venemaa olümpiamängud. Seal tuli Klein raskekaalu maaduses esikohale. Ta võistles edukalt veel paljudel suurvõistlustel.

Martin Klein varises pärast lühikest rasket haigust manalasse 11. veebruaril 1947. Tema mäletuseks korraldatakse Viljandis juba aastaid traditsioonilisi võistlusi.

Moment maadlusajaloolisest olümpiamatshist soomlase Asikaineni ja Martin Kleini vahel (paremal) Stockholmis aastal 1912.

Peepre Ontario meister

St. Catharines (EPL) — Kanada Ontario osariigi meistrivõistlustel orienteerumises tuli vanemate meeste klassis meistriks spordiõpetaja Aleksander Peepre, selle spordi üks õhutajaid Kanadas.

T. Vellend tuli samas klassis teiseks. Meeste eliitklassis tuli Peepre 60 võistleja hulgas 11-ndale kohale. Naiste klassis saavutas Mall Peepre seitsmenda koha, keskmises poiste klassis Alar Ruutopõld viienda ja nooremate tüdrukute klassis tema õda Tiia Ruutopõld neljanda koha.

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal külastasid Rootsis venda Signe Luik ja Selma Vaherma, isa Valfred Okermann ja Halju Lääts.

Kanadas oli venna juures Reet Savjalova, Ameerikas sugulaste juures Eino Õunmaa ja Lääne-Saksamaal sugulaste juures Lyyli Kiislar.

New Yorgis suri 20. septembril John Lem.

Kohaline elu

STOCKHOLM

Ettekandekoosolek

Eesti Teaduslik Selts Rootsis korraldab neljapäeval, 14. nov. algusega kl. 17.30 Eesti Komitee ruumides Eesti Majas, Wallingatan 34 ettekandekoosoleku. Kõneleb tekn dr. Ivar Paljak teemal "Ehitusvigade määramine pinnatemperatuuri mõõtmise kaudu" (valgusplitidega). Kõik ettekandest huvitatud on teretulnud.

UPPSALA

Kodukooli tutvustamine

Uppsala Eesti Seltsi juhatus teatab, et pühapäeval, 17. nov. kl. 16 toimub Uppsala Eesti Kodus, Geijersgatan 12 A ettekandekoosolek mõttevahetusega ainel "Kodukool eesti keele õppimiseks". Ettekandega esineb Kodukooli "isa" ja meetodi väljatöötaja, tuntud koolimees Aadu Kajassaar, kes tutvustab Kodukooli õppe- ja õpetamisviisi ja õppevahendeid ning demonstreerib nende kasutamist.

Kõik eesti keele huvilised, eriti aga kõik kooli- ja eelkoolieaeliste laste vanemad, samuti ka vanaisad-vanaemad, peaksid kasutama juhust selle omapärase ja originaalse "kooliga" tutvumiseks. Meie omakultuur väljaspool kodumaad ei ole mõeldav ilma oma keeleta ja eestlus ei ole mõeldav ilma eesti keeleta.

UPPSALA

Sinod

EELK Rootsi praostkonna sinod peetakse käesoleval aastal Uppsalas 9. ja 10. novembril. Sel puhul korraldatakse pühapäeval, 10. novembril kell 16 sinodi jumalateenistus armulauaga Mikaeli kirikus.

Jumalateenistusel teenivad praostkonna sinodist osavõtjad õpetajad. Uppsala kogudusele on see suursündmuseks.

Pärast jumalateenistust kell 17.30 korraldab koguduse juhatus Mikaeli kiriku koguduse uues majas (kiriku külje all pargis) koguduseõhtu koguduselliikmetele ja nende külalistele. Koguduseõhtul esineb ajakohase kõnega praost R. Koolmeister ja abipraost E. Kägi kõneleb reisimuljetest Iisraelis ja näitab valgusplilte. Koguduse Naisringi poolt korraldatakse kohvilaud.

Koguduse juhatus ja õpetaja loodavad rohkearvulist osavõttu sinodi jumalateenistusest ja järgnevast koguduse õhtust millest külalistena võtavad osa praostkonna sinodi saadikud.

Toronto raekoja ees demonstreerisid balti rahvused Austraalia otsuse puhul anda N. Liidu anastustele Baltikumis tunnsutus de jure. Ule 1000 eesti, läti ja leedu demonstrandi olid väljas lippudega ja Austraalia valitsust ja peaminister Whitlami teravalt kritiseerivate plakatitega: "Õige demokraatia tunnustab terveid vähemusi, seda ei tee Whitlam", "Whitlam hindab vene kulda kõrgemalt kui Balti elusid", "Mida sai Whitlam Eesti, Läti ja Leedu eest?", "Whitlam astub kõrvale inimlikkuse põhimõtetest: vabadusest, õigusest ja inimväärsusest", "Vabadust Eestile!", "Vabadust balti riikidele nüüd!", "Mida lubas N. Liit Whitlamile Balti riikide okupeerimise legaliseerimise eest?" jne. Pildil demonstratsiooni plakateid.

Suure kultuuriisiksuse Hanno Kompuse lahkumisel

Surm on tavaliselt kutsumata külalisena meie kodudes, tuues kaasa leina ja pisaraid. Sellele arusaamisele vasturääkivalt mõjus kiirsõnum Montrealist teatega Hanno Kompuse surmast seal 25. oktoobril — see vallandas kergendusohke ta sõprade ja kolleegide kodudes: viimaks ometi. . . Hanno Kompus oli ligemale kaks aastat olnud pidevalt haiglas. Mõõdunud aasta jaanuaris tabas teda halvatus, mis võttis talt liikumisvabaduse ja kõnevõime. Tänu tugevale südamele hingitses elu ta füüsilises kehas, mille eest arstid kohusetruult hoolitsesid. Vaimselt oli ta aga elav laip, piirdudes mõningate ebaselgete artikuleerimistega oma tunnete väljendamisel. See kõik tundus ebainimlikkusena, saatuse irooniana, et oma eluajal südelevalt vaimuka vestlejana ja kirjamehena silma paistnud vaimulnimene peab oma viimaseid elupäevi säärases vaevas ja kannatuses mööda saatma. Pessimistlikel ahastushetketel tundus, et inimühiskond vajab ka inimkaitse seltsi eksisteerimist. . .

Sel hardustunnil oleme oma mõtetega ka Hanno Kompuse ustava elu- ja töökaaslase Rahel Olbrei juures. Rahel Olbrei oli teatavasti "Estonia" teatris tantsijaks 1918-25 ja 1925-44 ballettmeister, pannes aluse balleti kujunemisele iseseisvaks lavastusaruks. Enam kui poole sajandi vältel on nad teine teist täiendanud erakordselt õnnelikul ja viljastaval viisil ning jaganud kooselu rõõme ja muresid. Rasketel haiguseaastatel on Rahel oma Hannot haiglas külastanud peaaegu päev-päeva kõrval. Need ei ole saanud olla Rahelile kerged ajad — ta enda tervis ei ole alati olnud parimas korras. Kuid ta ei ole raskuste all murdunud, vaid säilitanud huumorimeele ja sirge seljaga hoiaku. Koos kaastundeavaldustega elukaaslase kaotuse puhul, avaldame oma siirast imetlust ta erakordse vastupanujõu puhul.

Elavate hulgast lahkunud Hanno Kompus, meie kultuurielu grand old man, kuulub selle generatsiooni hulka, kes oma teojõulised meheea-aastad rakendas iseisvate riikide perre astunud noore Eesti Vabariigi ülesseehitamisele ja vaimse pale kujundamisele. Ta sündis 4. märtsil 1890.a. Ranniu vallas Elvas. Õppis 1909-1918 Riia politehnilises instituudis arhitektuuri. Vabadussõjast naasnuna töötas lühemat aega Haridusministeeriumi kunstiosakonna juhatajana, teotsedes selle kõrval ka kunsti- ja teatriarvustajana. Aastatel 1920-22 "Estonia" teatri dramaturg ja lavastaja. Nagu paar aastakümmend varem Karl Menning maha pani pastori ameti ja Saksamaale sõitis teatrijuhtimise kunsti õppima ja "Vanemuises" aluse pani esimesele kutselisele teatritrupile Eestis, nii jättis ka Hanno Kompus pooleli arhitektuuri õppimise ja siirdus kaheks aastaks (1922-23) Dresdeni riigiooperis lavastuskunsti õppima, et "Estonias" luua ajanõuetele vastav muusikateater.

"Estonias" töötas ta ooperilavastajana 1923-36 (1925-29) ühtlasi ka Ooperilavastajana on Hanno Kompus teinus suure ja põhjapaneva töö, kogudes ja kasvatades esimese kaadri suureandelisi kutselisi ooperilauljaid-näitlejaid ning luues uueie kunstivormile esimisi traditsioone. Hanno Kompuse tööviljana nägi "Estonia" laval rambivalgust ligi nelikümmend ooperit peaaegu kõikide maade ja ooperivormide komponistidelt. See ergutas ka eesti oma algupärase repertuaari tekkimise (Evald Aav, Adolf Vedro, Artur Lemba). Ooperilavastuste edu soodustas ka noore balletirühma arengut, samuti mõjutades positiivselt operetilavastuste kunstilist taset.

Hanno Kompuse tööd ooperijuhina iseloomustas täpne rezhitehnika, arhitektuuriliselt imposantselt mõjuvad lavakujutused ja visuaalsed vaatemängud, osaliste inimlik loomulikkus ja karakterjoonte ilmekas väljajoonistamine. Ta taotles realismi ja elulähedust, kuid talle ei olnud võõras ka stiliseerimiskunsti peened varjundid ja sugestiivsus. Ta rõhutas ooperilavastustes muusika primaati: laul ja orkester, dekoratsioon ja kostüüm, näitlemine ja mäng olgu igaüks omaette ja omal alal täiuslik ja viimistletud, kuid kõiki neid kannab ja hoiab muusika.

Pärast Ringhäälingu riigistamist 1934.a. suurenes ja mitmekesistus eraettevõttena startinud ringhäälingu tegevus ja kasvasid nõuded selles ulatuses, et sinna vajati kõrgelt kvalifitseeritud juhte ja tööplaanitsejaid. Ning 1936. a. kutsuti Hanno Kompus Riigi Ringhäälingu saatekavade juhataja vastutusrikkale kohale. Ja et valik oli tehtud õnneliku käega, näitas Ringhäälingu jõuline areng ning saatekavade kõrge kunstiline tase ja sisuline väärtus. Sellele kohale jäi Hanno Kompus kuni maa okupeerimiseni. Oma noorusspõlves õpitud arhitektiteadmisi sai Hanno Kompus kasutada alles pagulaspõlves, algul Rootsis, hiljem Kanadas, olles kõrgelthinnatud tööjõuks.

Oma pikal eluajal on Hanno Kompus kirjutanud arvukalt kunsti- ja teatrikriitilisi artikleid, samuti muudel kultuurialastel teemdael. Eriti silmapaistev ja hinnatud oli ta kunstikriitikuna, olles autoriteetsemaid sellel alal oma laialdaste teadmiste tõttu. Tal oli erakordne suutmine sisse elada kunstniku isikupäresse ja avastada ta loomingulisi intensioone ning oma hinnanguid vaimukalt ja kujukalt sõnastada. Ta väljendusiaad oli huvitavalt ilmekas ja varjunditerikas. Pagulasaastail võttis ta kutselise leivatöö kõrval aktiivselt osa ka pagulaskonna kultuurielu avaldustest. Ta tegutses lavastajana teatrialaštes üritustes, avaldas artikleid ja esines ettekannetega. Meenub, et pagulaselu algaastatel koos teiste eesti näitlejatega võttis ta osa ka Ingmar Bergmani filmi "Säärast ei juhtu siin" sissemängimisest, esinedes pastori osas.

Üldtuntud kultuuritegelase, teatrimehe ja kunstikriitiku Hanno Kompuse vaimset loomingut mälestades, oleks ta arvurikastel kolleegidel, sõpradel ja eesti rahvusliku kultuuri austajatel sobivaimaks panuseks teha annetus Eesti Kultuuri Koondise Hillefondi. See märgiks ühtlasi kaastundeavaldust ta lesele Rahel Olbrelie. Annetajad registreeritakse nimeliselt. Annetajate parus läheks uute ürituste toetamiseks, et aktiivne kultuuruline tegevus paguluses ei soikuks. Seda eesmärki taotles ka lahkunud Hanno Kompus oma loominguga ja sõnavõtmistega.

ED. REINING

Hanno Kompus lühikest aega enne kui teda tabas totaalne halvatus.

Pärnu ja Vaasa kultuurisidemeis

VAASA (EPL) — Ajaleht "Vaasa" 24. oktoobri numbris tutvustatakse Lydia Koidula nimelist Pärnu Draamateatrit (iseseisvusaegne "Endla" teater), Vaasa ja Pärnu on nimelt nn. sõpruslinnad ja sõpruse nimel süvendatakse siis ka kultuurilisi sidemeid.

Seekord on Vaasasse saabunud Pärnu Draamateatri kunstiline juht ja peanäitejuht Vello Rummo, et juhendada Ardi Liivesi komöödiat "Tavaton oäivä" (Haruldane päev).

Vello Rummo on jutustanud, et Pärnu Draamateatris on ligi 100 palgalist jõudu, nendest näitlejaid 30, koim näitejuhti ja kaks lavastajat, Suures teatrisaalis on 600 istepaika. On ka väike teatrisaal, kus antakse etendusi samaaegselt suures saalis toimuvatega. Oma teatri etendust on viis korda nädalas. Kaks õhtut nädalas on võimaldatud kas külalisetendustele või kontsertidele.

Kuna Pärnu on juba ammusest ajast soositud suplusiinn, kus suveti on rohkesti külalisi, siis on ka teatrihooaeg väga vilgas: etendusi antakse iga päev. Rummo antud jutlemisest ei selgu, kas suvised etendused on eesti- või venekeelsed. On ju teada, et Pärnu-suvitajad on peamiselt venelased.

Teatripääsmed olevat väga odavad: maksavad ainult 1 rubla. Suurte ooperietenduste puhul olevat pääsmehinnaks 2 rubla. Odavad hinnad sõltuvat sellest, et riik toetab tublisti kultuuritegevust. Nõnda katvat riik Pärnu teatri väljaminekuist 60 protsenti.

Edasi selgub, et Pärnu Draamateater annab aastas 8-9 esietendust, umbes pooled nendest kodumaa näitekirjandusest. Teatri kohustuste hulka kuuluvat ka etenduste andmine teistes linnades ja maapaikkondades.

Pärnu Draamateater tavatsevat esitada rohkesti läti ja leedu draamaatikat. Kavas olevat praegu ka kaks inglise näidendit, üks nendest Agatha Christie pönevusnäidend "Hiirelõks". See näidend seisvat kavas 3-4 aastat.

Eestis on üheksa kutselist teatrit, nendest Tallinnas viis. Nn. harrastusteatreid (s.t. amatöörteatrid) olevat Eestis väga palju. Nendest esindusliikumaid nimetatakse rahvateatreiks ja nendel on palgalised näitejuhid ja lavastajad.

Statistika näitavat, et Eestis käib iga kodanik teatris ühe korra aastas, ühe korra kontserdil ja seitse korda kinos.

Lõpuks on Pärnu teatri peanäitejuht uhkeldanud, et nende kasutuses on kolm liiniautot, koim veoautot ja sõiduauto. Artiklis üteldakse, et Vaasa linnateatri näitlejad kuulasid Vello Rummot suure huviga, võib-olla pisut kadestavalt.

Samaaegselt Pärnu teatri näitejuhiga viibis Vaasalinnas ka üks Pärnu kooliõpetajaid, Eha Koik, kelle ülesandeks oli korraldada Vaasas Pärnu koolilõpilaste käsitööde näitus. See leidis aset Kauppapuistiko algkoolis.

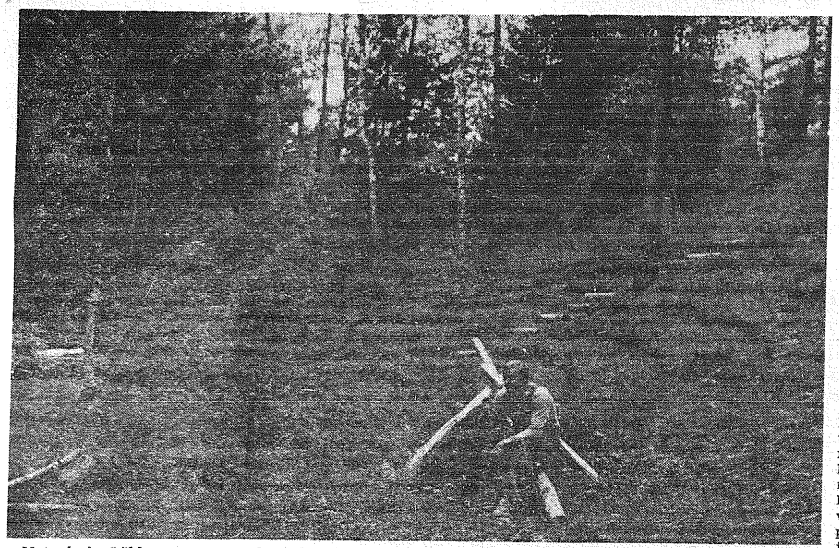
"Vaasa" 19. okt. numbris on sellest näitusest avaldatud suuremõõtmeline pilt noore kooliõpetaja Eha Koik'iga keskel. Pilditeksiis üteldakse, et näitus sisaldab värvirikkaid batiktöid, põllesid, pluuse ja kindaid ning poiste puutöid. Käsitööd on valmistatud rahvapäraste mustrite kohaselt 2-9 kl. õpilaste poolt, kellede keskmiseks vanuseks on 12 aastat. Eriliist huvi taoliste kunstiesemete valmistamise vastu tundvat spetsiaal-kunstiklassis õppijad.

— Akvarellid ja graafilised tööd — neid on näitusel rohkesti — ostutavad kaugelearenenud oskust ja laste fantaasiarikkust, üteldakse lehes. (EPL/MR).

Torontos suri 19. oktoobril Anna Auguste Uibopuu, n-na Ebelman, sünd. 22. mail 1892 Kirepis, Tartumaal.

Bridgetonis, New Jersey osariigis suri 6. oktoobril Juuli Lilleleht, n-na Jensen, sünd. 26. veebruaril 1896 Vändra-Pilsal.

Austraalias suri 20. oktoobril Manifald Aleksander Kevis, sünd. 16. aprillil 1922 Tallinnas.

Metsakodu Lõkkeorg on saanud markeeritud "amfiteatrliku" formaadi ja astmestiku pealtvaatajate mahutamiseks.

Maailmalaagri vabaõhulavastus "Kaval Ants ja Vanapagan"

SEoses 1975-ndal aastal Metsakodus toimuva maailmalaagri ettevalmistustega on nüüd toimunud ka Metsakodu lõkkeoru ja vabaõhulava täielik ümberehitamine, laiendamine ja täiendamine, sest suurlaagris on laval rohkeid ülesandeid, mulde amfiteatrina August Kitzbergi klassikalise laste tüki "Kaval Ants ja Vanapagan" esitamise foorumina, mille lavastab Ao Vaks.

Tänu tugevatele ja nõrkadele "teatriarmastajate" käitele lokkab lõkkeoru pooringis kaevatud treppastmestikul juba kõrge noor rohi, samuti nn. lavaesise poolkaarel ja lavapoodiumil. Siia kõrge metsa taustale orgu ehitatakse tulevasel suvel Aug. Kitzbergi "Kaval Antsu ja Vanapagana" lavapildid: Antsu isakodu rehetarega ja juurdekuuluvaga, metsapilt: rist-teel, verstaposti ja päris kasvava kasega selle kõrval ja Vanapagana talu koos kõrvalhoonete, kooguga kaevu ja muu kuuluvaga.

Tööd on maailmalaagri ehitusjuhtide Ats Pundi ja Ao Vaksi õlgadel, viimaselt on ka lavapiltide skissid ja plaanid.

Ennekui "Kaval Ants ja Vanapagan" maailmalaagrit näevad tulevad nad juba Stockholmis rambivalgusele — Stockholmi Eesti Algkooli kevadpeol — märtsikuul — samas koosseisus. Ansambel on "kõvasti" skautlikgaidlik: hundud, skaudid, hellakesed ja gaidid ja vanad masterionud — kõik teevad kaasa!

Kaval Antsu "teeb" Ats Pundi ja Vanapaganaks on Madis Gering, Vanapagana vanamoor on Muusa Ericsson, külakohtumehed — Sven-Tillu Hanson, Louis Mölder ja Ao Vaks, Aole on see väga "suureks juubeliks" — 55 aastat tagasi täpselt — mängis Ao esimest korda kaasa suurel näitelaval Draamateatris just "Kaval Antsus ja Vanapaganas" — oli üks kolmeteistkümnest vanapagana pojast!

Käesolevas on veel järgmised osalised: Antsu vennad — Tarmo Sepp ja Raivo Randes, Käärikäija Ilmar (Ahas) Loorand ja Mikatsi noorik Siiri Vaks. Kikkhabe, Murueit, Murueide tütred ja Vanapagana pojad on kõik Stockholmi Eesti Algkooli praegused ja endised õpilased.

Eestipärase muusika on lavastusele seadnud Viljar Naeris ja inspitsent, valguse, heli ja muud effektide korraldaja on Lembit Vaks, liikumine ja tantsud on Ann-Mari Askerilt ja kostüümid Öilme Vaksilt.

1934.a. märtsipöörde poliitilisest taustast

Ameerikas ilmuvas teadusilkus ajakirjas "Journal of Baltic Studies" (1974:2) on professor Tõnu Parming avaldanud arvustuse William Tominga raamatu "The Soviet Colonization of Estonia" üle. See retsensioon ei osutu mitte päris tavapäraseks, kuna seda on kasutatud selle kontseptsiooni tutvustamiseks, mis arvustuse autoril on Eesti sise- ja välispoliitika kohta nn. vaikival ajastul ning. N.Liidu okupatsiooni tulekul.

Kuigi niisugune arvustuse muuks otstarbeks kasutamise võte pole eriti uudne, ega pruugiks kedagi jahmatama panna, tuleb seda käesoleval juhul siiski pidada päris õnnetuks mõtteks. On ka täiesti selge, miks see nii on. Arvustuse kitsastesse raamidesse surutud kontseptsiooni vead tulevad hoopis teravamalt esile kui neis pikemais käsitlusis, mida T. Parming on esitanud teaduslikel foorumitel peetud ettekannete kui ka paljundatult käibelolnud käsikirja kaudu.

Kõnesolevas arvustuses heidetakse W. Tomingale ette, et ta ei ole käsitlenud vaikivat ajastut Eestis nii nagu ta seda tegi oma samanimelises raamatus, et riigivanem Päts tühistas need omavalitsuse esinduskogudesse valitud kandidaadid, kes talle ei meeldinud, et ta asutas Riikliku Propaganda Talituse, mille üheks ülesandeks oli avaliku sõna tsenseerimine ja et teised poliitilised erakonnad peale Isamaaliidu olid keelustatud. Kõigi nende sammude võimalikuks tulemuseks oli, et see nõrgendas rahva vastupanu sellist tüüpi välishädaohule kui oli seda N.Liidu poolt tulev ähvardus.

Nende ette heidete kohta peab kõige pealt ütlema, et need tunduvad ülekohtuseina W. Tominga vastu. Võib-olla just seetõttu, et viimane on sel teemal kirjutanud raamatu on ta olnud ka teadlik, mis tulemus selle küsimuse ülesvõtmisel olnuks. Tähelepandav osa kogu käsitlusest tuleneb pühendada Eesti sisepoliitilistele probleemidele s.t. küsimusele millel raamatu teemaga midagi tegemist pole.

Viimaksõeldu pole muidugi Parmingu arvamine, sest nagu juba seigus, väldab ta hoopis vastupidist. Mis seejuures aga tal tegemata jääb, on kaitse seda väidet kuidagi tõestada. Sel viisil jääb see õhku rippuma saades ühtlasi tugeva demagoogilise värvingu.

Niisuguste ebatõenäoliste ja ilma igasuguse põhjenduseta lendu lastud väidete eluiga ei ole tavaliselt siiski kuigi pikk ja seepärast pole ehk ka erilist põhjust nende pärast pahandada. Hoopis mõtlemapanevam on, et samal ajal kui Parming loetleb demokraatlike vabaduste piiramisi, tal mainimata jääb miliest kõik see oli tingitud. Põhjustas ju 1934.a. märtsi pöörde demokraatlike erakondade kartus, et võim vabadussõjalaste kätte läbiseb. Et see nii oli, seda tõestab ju Riigikogu heakskiit valitsuse poolt astutud sammudele.

Kuna nüüd selle kohta Parmingu poolt arvustuse raames esitatud kontseptsioonis midagi ei öelda, on hästi võimalik, et välismaise lugeja silmis hakkab vaikiva ajastu rezhiim Eestis paistma samasugusena kui olid tol ajal maailmapoliitikas tähelepanu keskusse tõsunud totalitaarsed riigikorrad. Kõnesolevas arvustuses igal juhul ei leidu midagi, mis niisugust väärarvamist püüaks vältida.

Nii see aga teatavasti ju ei olnud. Hoolimata võimu juures olijate ning opositsiooni vahel demokraatlike vabaduste taastamise kiiruse küsimuses tekkinud lahkarvamisist tunnistavad üldiselt teadaolevad faktid siiski, et soovitava arengusuuna ja sihtide suhtes oldi samal seisukohal. Kehtestati ju Eestis ikkagi uus põhiseadus, mida mitmed välismaised autoriteedid on iseloomustanud demokraatlikuna. Ja kuigi poliitiliste erakondade tegevuse vabaks andmiseni veel ei jõutud, saadi ikkagi hakkama kõigi poliitiliste vangide vabastamisega. Missuguses teises autoritaarselt valitsetavas riigis tuldi sõdadevahelisel ajal toime millegi taolisega?

Võimalikuks osutusid need sammud siiski ainult seetõttu, et vaikival ajastul poliitiline olukord tähelepanuväärsel määral stabiliseerus. Selle saavutamisek oldi sunnitud muidugi ka vabadussõjalaste "rüdeid varastama" selles mõttes kui seda on näha ühel kuulsal Michelangelo maalil. On ka kahtlane, kas see konsolideerumise protsess muul viisil üldse võimalikuks oleks osutunud. Olu ju 1933.a. vabadussõjalaste põhiseaduse hääletus selgelt näidanud, mida rahva enamus soovib.

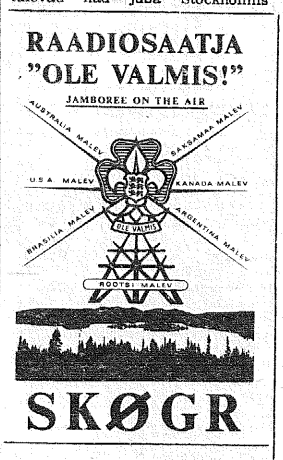
Muidugi leidus uskujaid kes praegugi veel arvavad, et poliitilise elu täielise vabakslaskmise korral vabadussõjalaste ähvardus demokraatlikule korrale uuesti poleks materialiseerunud. Valitsus oli aga teisel arvamisel ja nii tekkis selle küsimuse pärast tüli, mida Parming nüüd energiliselt püüab elus hoida. Ta ei tohiks aga ka pahaks panna kui tema väited vähest uskumist leiavad. Kui Jaan Tõnisson valitsus võimu juures olles ei suutnud ära hoida vabadussõjalaste suurt võitu rahvahääletusel, saab vaevalt tõenäoseks pidada, et kodanike enamus sellesama erakonna juhtimisel hiljem oleks nõus olnud vastu minema samasuguse sisepoliitilise kriisi uuesti lõkkele puhkemise võimalusele.

Igal juhul tunduvad tagantjärel vaadates etteheited kõigiti vaba demokraatliku korra kehtestamise edasilükkamise pärast väga ligilähedased 16. sajandi keskpaigast päri makstimile "fiat justitia, pereat mundus". Kuigi ütelus on ladinakeelne ei saa vanu roomlasi niisuguse asja ütlemise pärast mitte süüdistada.

Kogu probleemi juures ei tohi nimelt tähelepanemata jättahädaohtu, et võim võinuks ikkagi vabadussõjalste kätte minna. Ja niipalju kui tol ajal kõnetoolidelt kuulda vöis, olid viimased hästi teadlikud välismaistest eeskujudest kuidas võimu on võimalik permanentiseerida. Olid ju ka natsionaalsotsialistid Saksamaal võimu enda kätte saanud legaalsel teel aga lahti saadi neist ainult seeläbi, et söda kaotati.

Kokkuvõttes jätavad Tõnu Parmingu Eesti sisepoliitikat käsitlevad kirjutised mulje, et nende iseloomustamiseks oleks hästi sobiv mõni parafraas Andres Küngi Tshiili-raamatu pealkirjale, mis umbkaudses tõlkes kõlab järgmiselt: "Külvad sotsialismi — lõikad fashismi".

E. UUSTALU

T. Parmingu kõnesolev arvustus ei piirdu aga üksnes Eesti sisepoliitiliste küsimuste komeenteerimisega. Kibedaid etteheiteid tehakse ka W. Tominga välispolitika käsitlemise kohta, mille juurde loodetavasti avaneb võimalus tagasi tulla mõni teine kord.

E. UUSTALU

SIIT ja SEALT

Joann Saarnilt, maalikunstnik Torontos, esitas Baltimores toimunud personaalnäitusel oma sumeri mütoloogia inspiratsioonist võrsunud õlimaale. Kunstnik on huvitanud sumerlastest, kauge mineviku rahvast Lõuna-Mesopotaamias selle tõttu, et Kanadas on neid, kes usuvad sumeri ja eesti keele kaugesse sugulusse. Näitus läheb ühte Toronto galeriisse edasi.

Ilmar Martens, Harwardi ülikooli kaubandusteadlane magistri kraadiga, Oklahoma ülikooli tsi tsivilinsener ja Stockholmi Tehnikainstituudi insener, kes praegu on omanikke ühes börsimaaklerite firmas, tähistas Torontos oma 50-aastast sünnipäeva.

Hilda Lepni, esimene Tallinna Merekooli naissoost õpetaja, kes praegu elab Torontos, tähistas oma 75-aastast sünnipäeva.

Juhan Järve, end. põllumees ja PK tegelane, tähistas Kanadas Kitcheneris 85-ndat sünnipäeva. Ka Kanadas on ta jätkanud põllumehe tegevust ja tema ning ta perekond omab praegu kaht piimandustalu põhjapool Torontot.

Toetage Lõuna-Rootsi E.Maja!

A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiate tellimisleht

Käesolevaga soovin osta A/S Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid à Rkr. 100:- ja tasun asjaajamiskuludeks Rkr. 10:- igalt aktsialt (kokku Rkr. 110:-). Samaaegselt palun mind kanda aktsiaomanike nimestikku.

Soovitud aktsiate arv .....

Tellitud aktsiate ja asjaajamiskulude arvel tasun Rkr. .....

samaaegselt käesolevaga / hiljemalt järgmiseks kuupäevaks .....

postgiro arvele nr. 16 01 10-3 / pangaarvele nr. 418-9122 / lisan pangatsheki / rahasedelid. (Soovitav aila kriipsutada!)

....

(koht ja kuupäev) **(allkiri)**

Täielik nimi ja aadress: .....

.....

.....

AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o M. Laas, Boels väg 5, Hjärup, 222 48 Lund. telef. 040/46 53 85, portgiro 16 01 10-3.

†

Meie armas ema, vanaema ja vanavanaema

Leena Martin

Sünd. 13/4 1883 Hiiumaal
Surn. 28/10 1974 Hiiumaal

Mälestavad sügavas kurbuses ja leinas

TÜTAR MARTA

perekonnaga Rootsis

TÜTAR LINDA

abikaasaga Brasiilias

LAPSED, LASTELAPSED

LASTELASTELAPSED

OMAKSED
Eestis

†

Hanno Kompus't

mälestab kurbuses

PINNA STUUDIO

†

Armas sugulane

Erna Toots

N-na Kaufelt

Surn. 7/10 1974 New Yorgis

Leinavad

JOHAN, HILDA ja URVE TOOTS

Unustamata kallist abikaasat

Eduard Avo Kask'e

mälestab tema IV surma-aastapäeval 6. novembril

IVE

Tasa sosistab tuul puudes leinaviit kodus — kus kord elasid. Mälestus on jäädav!

Suhtumisuurimus

Algus lk. 1

mine sisserändajatesse on tavaline nende hulgas, kes tunnevad, et sisserändajad ohustavad nende heaolu. Kõrgema haridusega isik, kellel on kindlam positsioon ühiskonnas, kes ise on käinud välismaal ja tunneb välismaalasi suhtub tavaliselt heatahtlikumalt sisserändajatesse.

Nende 550 hulgas, kes teadsid vastata eestlaste osas, oli ainult 379 isiklikult eestlasi kohanud. 905 vastaja hulgas 58 protsenti rootslastest ei olnud seega aastal 1969 oma väite järgi kunagi kedagi eestlast kohanud, 18 protsenti ütlesid, et nad on juhuslikult eestlastega kokku puutunud, 14 protsenti olid eestlastega ja 1 prosendil oli eestlasi sugulaste hulgas. Eestlasi kohanute arv on suhteliselt madal. Palju hiljem siia tulnud jugoslaavlasi oli kohand umbes sama suur osa rootslastest ning poolakaid oli kohanud 35 protsenti rootslastest.

Küsitletud isikud said ise 12 antud adjektiivi hulgast märkida, milliseid nad peavad eri gruppidele iseloomulikuks. Kui lähtuda eri gruppidele antud positiivsetest hinnangutest tulid uurimuses kassas olnud rahvused järgmises järjekorras: kõige paremaks rahvuseks pidasid rootslased iseendid, s.o. rootslasi. Järgnesid norralased, eestlased, sakslased, inglased, taanlased, soomlased, poolakad, jugoslaavlased ja kreeklased.

See eri rahvuste "järjekord" tuleb tagasi väikeste variatsioonidega muude erinevate osaküsimuste puhul. Materjalist nähtub seejuures, et rootslaste arvamine erigruppide kohta muutub vastavalt sellele, kuivõrra nad sellega ise kokku on puutunud. Sealjuures on tähelepanu väärivad, et kõige "madalamalt" hinnatud rahvuste puhul on kõige rohkem neid, kes väljendavad arvamist, ilma et nad ise üldse vastava grupiga oleks kokku puutunud. Negatiivsed eelarvamused on järelikult nende vähem tuntud rahvuste puhul palju tugevamad.

Küsimuslehel antud adjektiivide hulgas olid ka "moodne" ja "vanamoodne". Kõige moodsamaks rahvaks pidasid rootslased väga ülekaalukalt iseendid, kuna kreeklasi ja eestlasi peetakse kõige vanamoodsamateks.

Kokkuvõttes eestlaste kohta antud arvamusi on eestlased rootslaste arvates mitte eriti korralikud, aga ka mitte lohakad, nad on töökad, usaldatavad ja väga rahulikud. Edasi peetakse eestlasi endasse süvenenuiks ja väga vanamoodsateks. (EPL/AR)

†

Lahkus meist meie väga armas ja kallis abikaasa, ema, tütar ja öde

Helju Jimmerskog

N-na Mensas

Sünd. 11/10 1930 Haapsalus
Surn. 28/10 1974 Borås

Sügavas leinas

STIG

MARIANNE PEREKONNAGA

KRISTINA, EEVA-LEENA

ISA ja EMA

VALVE PEREKONNAGA

MALLE-LII PEREKONNAGA

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 6. novembril kell 11 S:t Sigfridi kabelis Borås.

†

Kallist ema, vanaema ja vanavanaema, öde ja tädi

Ida Hein'i

Sünd. 26/6 1899 Viinistul
Surn. 27/10 1974 Borås

mälestavad valusas leinas

TÜTRED

perekondadega

POEG

ÖDE, ÖDEDE LAPSED,

VENNALAPSED

Meie palvepaik me altar
Armsa ema hauake.
Sääl me süda süttib palves
Troosti saame hingele.

Puhka rahus!

†

Kallist ema ja vanaema

Helmi Yllö't

Sünd. 4/10 1888 Iisakus
Surn. 29/10 1974 Uppsalas

leinavad

LAPSED ja LASTELAPSED
perekondadega

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Armast ristiisa, head perekonnasõpra ja koduküla naabrit

Gustav Einmaa'd

mälestavad tema I surma-aastapäeval 3. novembril

RISTITÜTAR

LINDA PEREKONNAGA

RUDOLF PEREKONNAGA

ELLEN ABIKAASAGA

ENDEL

HELENE

Puhka rahus!

• Uudiskirjandus

EESTI KEELE ÕPIKUID LASTELE

Kanadast Rootsi saabunud V. Lenk: "Õpeta mind lugema" II on mäeldud lastele kes tunnevad suuri trükitähti ja on omandanud algelise lugemisoskuse.

Lugemisõpetus on tihedalt seotud keeleõpetusega ja sellepärast on õpik kavandatud selliselt, et antud keeleliste harjutuste ülesandeks on ka lapse lugemisoskuse arendamine. Õpik on rohkete piltidega illustreeritud.

"Eesti keele harjutustik" I on mõeldud lisamaterjaliks lastele eesti keele õpetamisel algastme ulatuses. Eelduseks on, et laps tunneb tähti, oskab neid eestipäraselt hääldada ja on omandanud küllaldase lugemisoskuse.

"Harjutustiku" koostamisel on pearõhk pandud lapse eesti keele sõnavara täiendamisele, et see kujuneks tugevaks alusmüüriks keeleoskuse pideval omandamisel. Samal ajal juhtitakse juba õpilase tähelepanu mõningaile eesti keele omapärasuseile, nagu lühike ja pikk häälik, silbitamine, sõna sihehäälikute muutumine mitmuse moodustamisel jne. Erilist tähelepanu vajavad häälikud, mis ainult eesti keeles esinevad või millede hääldamine erineb rootsi keele omast nagu o (rootsi keeles u), u (rootsi keeles ü) jne.

Raamatute hinnad on "Õpeta mind lugema" II kr. 20:- ja V. Lenk: "Eesti keele harjutustik" I kr. 12:50 ja on saadaval Eesti Kultuuri Koondise büroos, Eesti Majas, Wallingatan 32 — I, telefon: 08/11 31 16. Postiteel tellides lisanduvad saatekulud.

Kitcheneri Eesti selts Kanadas pühitses 15. oktoobril 25-aastast tegevust. Asutamiskoosolekul 1949 tuli kokku 41 kaasmaalast. Nüüd on seltsil 115 liiget. Seltsi esimeheks on praegu Eduard ReRebane, kirjatoimetajaks Eda Kalm. Teised juhatusliikmed: kalju Jaanson, Albert Kaldre, Albert Nigol, egna Kimsto ja Ain Isotamm.

Nerikes. . .

Algus lk. 1

Päevalehe peatoimetaja Juhan Kokla poole, kes on jutustanud lehe ajaloost, ülesandest ja raskustest, mida tekitab praeguses üldises ajakirjanduse olukorras asjaolu, et riigivõim ei ole eestikeelsele ajalehele võimaldanud seda abi, mida antakse rootsikeelsetele. Ohverdustega hoitakse siiski ajaleht elus, sest eesti ühiskond ei saa selleta läbi.

Ajaleht konstateerib, et intervjueeritud abielupaar Jansarilegi täidab Eesti Päevaleht olulist funktsiooni, kuna see loob kontakte. Nad on ütelnud:

— Ajaleht hoiab meid nagu teatud viisil elus, see on õhuauguks, mis aitab ülal hoida meeleolu.

Boris Jansar on edasi jutustanud Örebro eestlaste organisatsioonist ja kohaliku eestluse ajaloost. Ta on rõhutanud, et eestlased ei ole kaotanud lootust oma rahva vabanemisele ja eestlased eksiilis jätkavad võitlust selleks. Kahjuks on rootslased eesti rahva unustanud:

— Teie aitate ja solidariseerute vabadusliikumistega töötades vastu kolonialismile. Teie ei hooli aga meist, oma naabreist, kes asuvad ainult 300 km kaugusel teie maast, on ajalehele ütelnud Boris Jansar. Kui ka rahvuslikud vabadusvõitlused mõnigi kord paistavad lootusetuina, on samal ajal näiteid, et need annavad tulemusi, näit. Aasia ja Aafrika maades. Teame, et tee vabadusele meie maa osas on pikk ja raske, võibolla kättesaamatugi. Kuid ilma lootuseta ei saa me elada. Oleme röömsad, et oleme võinud elada vabaduses rootsi kodanikena siin maal täies vabaduses.

Ajaleht on lisanud eraldi faktilise ülevaate kaardiga Eesti kohta pealkirjaga "Ükskord oli Eesti Rootsimaa". Artiklile on lisatud pilt Helga ja Boris Hansarist intervjuul ja Eesti Päevalehe toimetajast Juhan Koklast, keda täiendavalt intervjueeriti.

Ira Löfvander & Co AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm
Tel. 32 21 40

För leverans i SSSR finns följande bilar:

Modell
Moskvitsch 408 IE
Moskvitsch 412 IE
Moskvitsch 426 IE Kombi
Moskvitsch 427 IE Kombi
Zhiguli VAZ - 2101
Zhiguli VAZ - 2102 Kombi
Zhiguli VAZ - 2103
Zaporozhets ZAZ - 968

Moskovitsch 408 IE, Moskvitsch 412 IE och Zaporozhets ZAZ - 968 levereras i städerna Moskva, Riga, Lvov, Minsk, Kiev, Krasnodar samt i Tashkent. Övriga bilar endast i Moskva. Leveranstiden beräknas till cirka 3 månader.

Vi reserverar oss emot eventuell kursförändring Rubel/Sv. kr.

Tänk på Edra julpaket i god tid!

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Eesti noorte kunst Göteborgi E. Majas

Eesti noorte kunsti grupi näitus Göteborgi Eesti Majas äratab tingimata tähelepanu kui üks meie oludes võrdlemisi erakorraline noorte isetegevuse avaldus. See on ühtlasi kinnituseks, et noori on võimalik kaasa tõmmata üsna mitmel alal, kui selleks ainult leidub organiseeriv käsi. Muusika, eriti laul, kirjandus ja kunst on alati huvitanud noori, samuti skautlik, usuline ja sportlik tegevus. Tihtipeale kasvab midagi väärtusliku ning huvitavat välja täiesti tsentreerimata olekus ning enesealgatuslikus korras.

Nüüd on kunst niisugune ala, mis vajab ääretu palju tööd ja enese valitsemist, vahest tuleb selleks ohverdada terve elu. Selles mõttes on hea, et näitus esineb sümpaatsel amatöörlikul plaanil. See näitus on kaugel eesti noorema põlve credo deklareerimisest anno 1074 maapaguluses. Võiks öelda, et siin esinetakse sümpaatsete katsetustega joonistuse ning maali alal.

Kusagilt peavad ka mingisugused eeskujud oma mõju avaldama. Ajavool ja selle pulslöök peab olema igal juhul tuntav. Üllataval viisil on need mõjustused enamvähem orientaalsed ning jugendmaitselised. Oleks ka raskesti usutav, et eesti noored maapaguluses viljeleksid mingit puht eestilist dekoratiivset või kodumaist stilli. Igaüks esineb siin oma motiivivalikuga, mingit ühist nimetajat — peale selle, et esinejad on eestlased — oleks raske leida.

Tehniline külg on alati raskelt läbiviidav niisuguste näituste juures. Kuid paistab, et kõige osavam esineja — tugeva sensuaalse ning romantilise kallakuga on Mihkel Olt. Tal on värvimeelt ja materjalitunnetust. Mihkel Oldist võiks saada midagi, eeldades, et tal juhtub olema iseloomu oma ande pikaajaliseks ning hoolsaks harimiseks.

Kõik need noored, kes sellel näitusel esinevad, vajavad ning väärivad kiitust. Kuid eriti meele jäävad Marianne Klaman-Mattssoni lihtne motiiv akvarellitehnikas, Katrin Härmi söejoonistused ja Mart Kikerpuu abstraktne joonistus. Ingrid Linnuste groteskseid figuurid juustega vajaksid võibolla tugevamat teostust mõnes teises rohkem avansseerunud või koguni skulpturaalses tehnikas.

Näituse kataloog äratab huvi oma amatöörlikkuse poolest. Töode nimed, mis võiksid olla karakteristilikud ja annavad teatava ettekujutuse esineja maitsest, puuduvad. Puudub ka sünniaasta, selle asemel on aga telefoninumber. Paigutus näitusel oleks võinud olla parem. Osa töid ripuvad sõna tõsises mõttes lae all. Aga näituseruum ei ole ka just mitte ideaalne.

Korraldajad olid välja saatnud 300 kutset. Esimese tunni jooksul — alates pühap. kell 12 külastas näitust kolm inimest. Pühapäeva pärastlõunal paranes olukord tunduvalt. Esmaspäeval tekkis suur rahvavool ja rahakarp oli ääreni täis. Just nüüd, hilissügise kollases lehesajus, on sobiv aeg inimeste kunstihuvi teenida ning äratada.

REIN REBAS

Edith Schille, apteeker ja end. Karlsruhe eesti klubi esimees Saksamaal, tähisas oma 75-ndat sünnipäeva.

Voldemar Silmon, eestlasest litograaf Torontost, viibis ühenduses Kanada ja USA kavatsetava ülerninekuga meetrimõõdustikule New Yorgis nõupidamistel tehniliste probleemide osas oma firma ülesandel.

Avo Kõlv on USA NBC televisiooni show-osakonna direktoriks.

SISSERÄNDAJATE KUNST

Liljevalchsi Kunstihallis toimub praegu sisserändajate kunstinäitus, mis on korraldatud Invandrarnas Kulturfestivali 1974 raamides. See hiigelnäitus haarab rahvusi kaugelt üle Euroopa piiride. Loetlesin 37 erinevat rahvust, kelle kunstnikud esinevad igaüks vähemalt paari tööga, mõni isegi kuni 6—7 asjaga. Kokku sisaldab kataloog 355 numbrit. Domineerivaks rahvuseks, nagu varasemalgi näitustel, on soomlased (16 kunstnikku), üllatával kombel on teisel kohal Saksamaa (ei ole öeldud, kub), kolmandal Poola (13), neljandal Ungari (11) jne. On kunstnikke isegi Uus Meremaalt, Indiast, Jaapanist ja mujalt "eksootikumist", rääkimata ülejäänud Euroopa maadest, millistest ei puudu näilt. Prantsusmaa, Inglismaa, Shveits, Holland j.t. Nii on näitus vastavalt ka üsna mitmepalgeline ja -tasemeline. Esitatud on kõik tuntud kunstiharud, kusjuures siiski maal (õli, akvarell, akrüül, guashsh) on ülekaalus.

Sisserändajad, külalistöölised resp. hilisemad poliitilised põgenikud, on korraldanud oma näitusi juba mitmel aastal, olgugi et väiksemas ulatuses. Rootsi kunstikriitikus ei ole kunagi nende puhul pikemalt sõna (kui üldse maininud). Nüüd aga, kus sisserändajate ümber on teatav elevus tekkinud, näitus korraldatud autoriteetses kunsthallis autoriteetse zhüriiga (prof. Karlingiga eesotsas), on pealinna ajalehed oma seisukohti avaldanud ja igaüks sealt "oma" otsinud. (Näit. tõstab Aftonbladet välja just niisuguse töö, kus ta usub märkavat vana kodumaa kultuuri edukat kokkusulamist uuega. Hea algus kohanemisele ja ka rootslaseks muutumisele. Tshehhi kunstnik Akin Dascha, Skymningen.)

Kui sellest heterogeensest kunstikogust katsuda otsida ühiseid jooni, siis leiab mele treenitud põgenikusilm sealt mõndagi. Võiks ju arvata, et üks soome ja üks jugoslaavia kunstnik peaksid olema teineteisest kokkusaamatult kaugel. Aga ei. Ühine asukohamaa toob teemadesse küllatki ühist, kuigi ehk kummagi erinev kunstitraditsioon muudab avaldusvormi erinevaks. Ühtises alienatsioonis asetavad nad näit. mõlemad nostalgilise mälestusliku kodumaastiku vööra ja külma uue kodumaa vastu. Nii seisab kahtlemata jugoslaavlane ja soomlane teineteisele võrratult lähemal kui kumbki kunagi rootslasele. Karakteristlikud selle sektori ainestiku suhtes võiksid olla kahe jugoslaavia kunstniku tööd. Marjan Germi õrnalt peo peale asetatud lõunamaises mägimaastikus kirikuga ja metsaga on valusat koduigatsust ja idealiseerivat mälestusekuida. Antonio P. Armano maalib aga mustaga raamistatud akna, kust paistab (uue kodumaa) tühje lumeväljа ja jääd. Palju ebameeldivusi ega ka unelmaid ei ole aga avaldatud nii selgelt, vaid nad on peidetud sürrealistlike ja sümbolistlike avaldusvormide varju. Koledaid hirmuvisioone sisaldavad Peter Videri (sloveen) põrgustseenid ja -situatsioonid. Külmad ja kõledad on ka Walter Fölseri (austria) mutatsioonid, milliseid töid võiks ehk võrrelda meie sürrealisti Mats Loosme maalidega. Muidugi oleks naiivne kõike seletada uue kodu ebamugavustega ja kohanemisraskustega, aga küllap sellel siiski vastavais assotsiatsioonides on oma osa. Peale selle kuulub väljapanekute hulka muinasjututõlgendusi (Vladimir Becki klaasimaalid), elupilte, neutraalseid maastikke ja linnavaateid nagu näitustel ikka. Eriti tõstaksin välja hollandi päritoluga Edlef Ter Haar Romeny sumedad põhjamaa maastikud õlis, norralase William Mönnichi puhtad jahedad guashid j.m.t. Nimetatud maalid on loodud küll traditsioonilisel pinnal, kuid on nähtud väga isikupäraselt. Eriti sugestiivselt mõjub Romeny värvikäsitus. Näituselt ei puudu ka ajaga kaasas käivad poliitilised maalid, peremehemaale kohaldatult on aga muidugi kujutatud alnult ühest suunast tulevaid vaevu. Head realistlikku olumaali esindab sel teemal hispaanlane José Barba maaliga akrüülis "Fascisterna har mördat din man, Dolores".

Baltlasi varemail aastail neli näitustel ei ole esinenud. Seekord aga leidsin oma üllatuseks Gustav Mägi, kelle üks sümbolistlik töö kr. 5.000:— eest Handelsbankeni poolt ostetudki. Kõik kolm Mägi tööd on 1974. aastast, kuigi müüdud töö (nr. 235) oma laadilt sarnaneb rohkem kunstniku 60-ndate aastate maalidega. Hoolimata rohkeist sümbolistlikest detailidest (trepid, linnud, päikesed) mõjub maal, tänu koloriidile, soojemana ja rahulikumana. Teised kaks väljapandud maali on sarnased töödega viimaselt separaatnäituselt, kuigi nad tundetiheduselt on ehk hõredamad. Nende pinnad ei ole aga nii hirmuäratavalt külmad ja ähvardav päikesekera on saanud endale rõõmsad ilrteleegid vähemalt ühele äärele. Ka läti kunstnikest leidsin ühe esindaja Inese Vilkancis-Dilléni näol. Ta väljapanekuiks on rida tumedaid akvarellmaastikke, mis oma läbipaistmatuses mõjuvad peagu guashshidena.

Graafikas on peamiselt siidtrükki, (näit. popkunsti vaimus Gilles Marty, prantslane), etsinguid ja segatehnikaid (näit. optilise kunsti stiilis loov rumeenlane Joan Ustencu). Peale selle omapäraselt must-valges loodud emalitöid Osmo M. A. Etaläiniemilt. Skulptoreist jäi meeide Boris Stojkov (jugosl.), kelle sileda katsuma meelitavad kivifiguurid oma materjalilt on lähedased eskimoskulptuuridele. Muidu liikusid ta töid vaadates assotsiatsioonid hoopis Brancusi "Suudluse" suunas (Stojkovi kokkupõimitud "Kärlekspar") ja jugoslaavlase "Ahastus" oma täpselt samas ülesehituses, kuigi lapidaarsemas stiilis, viis mõtted meie oma Sannamehe juurde. Soome kunstnik Calevi (sic!) Tenhovaara oli poplikult ehtinud päris ehtsa saha metalliliedega. Koheline laine! Näitusel võis näha ka huvitavaid tekstiile, moodsalt lihtsaid ja korrapäratuid, samuti arhailiselt mõjuvat keraamikat (Roger Striblay, Inglismaa).

Näitusel on esitatud peagukõik kunstisuunad ja tehnikad. Tase on ebaühtlane, kuid kõrgem ee!miste aastate omast, kus zhürii puudus. Mitmed esinejad on tuttavad eelmisteit näitustelt, kuigi ehk just terve rida uusi nimesid olid tähelepandavamad sellel näitusel. Handelsbanken oli ostnud suure hulga töid, aga ka eraoste oli märgata, eriti nagu ikka linnavaadete, maastike ja liilede osas.

Näitus kestab 1. detsembrini.

EEVI END

Visst är det stor skillnad mellan en vanlig färg-TV och en från Bang&Olufsen

Ta t ex en sådan sak som utseende. Bang & Olufsens minsta färg-TV, 22" Beovision 3509 som har en så smidig design och ett så kompakt utförande att de flesta tar den för en svart-vit TV . . .

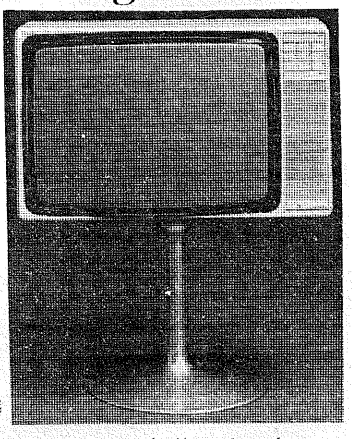
Eller ta ljudet i HiFi-klass! Tryckkammarhögtalare som inte ger några resonanser och 6,5W sinus-effekt.

Att bilden har toppenskarpa behöver vi väl knappast nämna.

Beovision 3500-22" färg TV **3.850:—**

Beovision 4000-26" färg TV **4.195:—**

Beovision 5000-26" färg TV med jalusi **4.595:—**

Kom själv och se och hör skillnaden hos

norrmalms radio & elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 45 13 50 ja 45 13 00.

Ing. Karl Grau, ettevõtte eestlasest omanik.

• Television
• Raadio
• Stereo
• Majapidamis-masinad

Eestlastele eriti soodsad hinnad ja maksutingimused. Tasuta kojusaatmine ja installeerimine. Vahetamisõigus 8 päeva jooksul. Oma teeninduosakond.

• Pressi-tsitaate

KAS "AJALOOLINE KOKKULEPE"?

Toronto Vaba Eestlane tuletab meelde, kuidas Läänesaksa riigikantslerit Willy Brandti kujutati Euroopa poliitiliste keerdsõlmede "lahtiraijujana", kui ta alustas oma nn. "Ostpoliitiki". Talle anti rahuauhind ja kogu maailm sai illusioone saabuvast rahust. Nüüd on aga sakslased oma idapoliitikast pettunud, Brandt langenud idaspiooni pärast. Kuid Brandti poliitika on muutunud Washingtoni poliitikaks:

"Brandti ebaõnnestumisest ei ole nähtavasti vajalikku õpetust võtnud Ühendriikide välispolitika kujundajad, kes katsuvad iga hinna eest Nixon-Kissingeri õnnetut detente poliitikat vee peal hoida ning on valmis tegema väikeste kontsessioonide eest Moskvale suuri järeleandmisi.

SEliiste järeleandmiste hulka kuulub ka N.Liidule eelisõigustega kaubandusliku partneri staatuse andmisele rohelise tule näitamine, mille eest vastutasuks venelased avavad N.Liidu juutidele väljarännuväravad.

Sealjuures on selle vastastikuse tehingu üksikasjad kummalisel kombel veel tälelikult ebamäärased ja välja kristalliseerumata, kuna esialggsete andmete kohaselt lubasid venelased suurendada juutide väljarännukvooti aastas 60.000-le, kuid president Ford lükkas selle teate hiljem ümber, kinnitades, et venelased ei ole kvoodi kohta mingit erilubadust andnud.

Samuti ei ole selge, kas peale juutide kergendatakse ka teistele N.Liidus elavatele rahvusgruppidele väljarännuvõimalusi, kuigi Ühendriikide ajakirjanduse mõningatest viidetest võib järeldada, et kõne all on olnud ukrainlastele ja leedulastele soodustuste tegemine.

Washingtonis paljukliidetud ja ajakirjanduses ülespuhutud kokkulepe venelastega meenutab mitmes suhtes Brandti idapoliitikat, mis võeti omal ajal vastu suurte kiiduavaldustega, kuid nüüd on jooksnud paratamatult ummikusse.

Ühendriikide ja N.Liidu vaheline kokkulepe juutidele N.Liidust väljarännu soodustamiseks on mitmes mõttes väga küsitava väärtusega. Esiteks on ameeriklased teinud Moskvale järjekordselt suuri kontsessioone vähese vaevatasu eesti ja teiseks on kokkulepe ka eetilisest seisukohast ebamoraalne, kuna Ühendriikide valitsus on N. Liidus oma erilise kaitse alla võtnud ainult ühe rahvusgrupi, kuna kõik teised kommunistliku rezhiimi ja venelaste ülemvõimu all kannatavad rahvad on jäetud saatuse hoolde. Sellist kokkulepet võib tõesti nimetada "ajalooliseks" — kuid ainult negatiivses mõttes".